

บทที่ 3

การกู้ยืมเงิน

การกู้ยืมเงินเป็นการยืมใช้สิ้นเปลืองประเภทหนึ่ง ที่กฎหมายแยกบัญชีไว้ให้แตกต่างจากการยืมใช้สิ้นเปลืองทรัพย์ประเภทอื่น โดยมีบันทัญชีตั้งแต่มาตรา 653 - มาตรา 656 ที่ใช้บังคับกับการยืมทรัพย์ประเภท “เงิน” เหตุที่กฎหมายต้องบัญชีเรื่องการกู้ยืมเงินไว้โดยเฉพาะเนื่องจากเงินเป็นสิ่งที่ถูกใช้เป็นสื่อกลางในการแลกเปลี่ยนที่ใช้กันอยู่ในสังคมมนุษย์ เงินมีวัฒนาการมานั้นเป็นพัน ๆ ปีจากจุดเริ่มต้นของการที่มนุษย์เริ่มคิดหาสิ่งของที่เป็นตัวแทนในการกำหนดค่าของทรัพย์สิน เริ่มจากการนำสิ่งของที่หายากมาใช้เป็นสื่อกลางแลกเปลี่ยนสิ่งที่ต้องการ ซึ่งก็แล้วแต่ว่ามนุษย์ในท้องถิ่นจะนิยามยกย่องของใดพวกเขาก็จะใช้วัดถุนั้นเป็นสื่อกลางในการแลกเปลี่ยน อาทิ เช่น เปลือกหอยขนาด พันปีล้า พุกปีด หนังสัตร ขนสัตร หรือวัว มากันกระหึ่มในที่สุดมนุษย์มีความคิดว่าสิ่งที่จะใช้เป็นสื่อกลางในการแลกเปลี่ยนควรมีความคงทน ไม่ให้เสียหาย หรือมีน้ำหนักมากเกินไป จึงเริ่มหันมาใช้โลหะจำพวกดินสูก ทองแดง ทองเหลือง แพลตินั่ม ทองคำ ฯลฯ ต่อมาโลหะต่าง ๆ เริ่มหายาก จึงมีความคิดนำกระดาษมาใช้เป็นเงินเรียกว่า “ธนบัตร” ธนบัตรได้ถูกผลิตขึ้นมาใช้ควบคู่กับเหรียญกษาปณ์ และยังคงใช้อยู่จนทุกวันนี้

1. หลักเกณฑ์การกู้ยืมเงิน

การกู้ยืมเงินเป็นการยืมใช้สิ้นเปลืองอย่างหนึ่ง จึงต้องมีความสมบูรณ์เช่นเดียวกับเอกสารสัญญาประเภทอื่น ๆ กล่าวคือ ต้องมีการทำคำเสนอขอยืมเงินและการทำคำสนองของฝ่ายผู้ให้ยืมเงิน และนอกจากนั้นลักษณะของสัญญาภัยจะต้องมีการส่งมอบทรัพย์ที่ยืม สำพังแค่การตกลงขอยืมเงินกันไม่ทำให้สัญญาภัยเงินเกิด องค์ประกอบของการส่งมอบเงินจึงเป็นสาระสำคัญอีกอย่างหนึ่งในการพิจารณาว่าเกิดสัญญาภัยเงินหรือไม่

አዲስ አበባ 1775/2508 ሲሆን በፌዴራል የሰነድ ተከታታይ ነው

ԱՐԵՎԻ ՄԱՐՏԻ ՖՈՏՈԳՐԱՖԻ

የኢትዮጵያዊነትና በግዢርንጻልቸውን

ԵՇԵՑՔԱԾՈՒՅԹՆԵՐԸ ՎԵՐԱԿՐՈՆԱԿԱՆ ՎԵՐԱԿՐՈՆԱԿԱՆ ՎԵՐԱԿՐՈՆԱԿԱՆ ՎԵՐԱԿՐՈՆԱԿԱՆ ՎԵՐԱԿՐՈՆԱԿԱՆ

หลักฐานเป็นหนังสือ ลงลายมือชื่อผู้ให้กู้มาแสดงว่าจำเลยได้ใช้เงินตามที่กู้แล้ว หรือได้แบ่งเพิกถอนลงในสัญญาภัยนั้น การที่โจทก์เขียนในหนังสือสัญญาข้อความที่ดินแปลงนั้นว่า “ได้รับเงินไปแล้ว ยังไม่พอยก็เป็นหลักฐานที่คืนเงินกู้ให้โจทก์แล้ว”

คำพิพากรณาลักษณ์ก้าวที่ 2003/2519 ค้างชำระค่าที่ดินจึงเปลี่ยนมาเป็นกู้เงิน ทำจำนวนของระบุให้ถือสัญญาจำนวนของเป็นหลักฐานการกู้เงินด้วย ดังนี้ มีมูลต่อ กันฟ้องเรียกเงินกู้โดยไม่ฟ้องบังคับจำนวนได้

คำพิพากรณาลักษณ์ก้าวที่ 2237/2519 จำเลยสูงอายุบุตรสาวโจทก์ให้สมรสกับบุตรชายของจำเลยโดยไม่ต้องคำนึงถึงการจดทะเบียนค่าสินสอดชำระให้ในวันแต่งงานบางส่วน ที่ขาดอยู่ได้ทำสัญญาภัยให้โจทก์ไว้ บุตรโจทก์จำเลยอยู่ด้วยกัน 1 ปี แล้วเลิกรังกันไป แม้เงินที่ลงในสัญญาภัยจะไม่ใช้สินสอดตามความหมาย มาตรา 1436 แต่จำเลยได้ตกลงให้เงินตอบแทนแก่โจทก์ในการที่บุตรสาวของโจทก์จะแต่งงานอยู่กินกับบุตรของจำเลยโดยทำสัญญาภัยให้ไว้ จำเลยต้องชำระเงินตามสัญญาภัย

คำพิพากรณาลักษณ์ก้าวที่ 1557/2524 ทำสัญญาภัยเป็นประกันว่า ถ้าบุตรโจทก์ไม่ได้ไปทำงานต่างประเทศตามที่จำเลยชักนำ จำเลยจะคืนเงินที่โจทก์เสียไปแก่โจทก์ เมื่อบุตรโจทก์ไม่ได้ทำงานตามสัญญา จำเลยต้องคืนเงินแก่โจทก์เป็นเรื่องมีมูลหนึ่งต่อ กันตามสัญญาภัย ไม่จำต้องรับเงินไปตามสัญญา

จากตัวอย่างดังกล่าวจะเห็นได้ว่าเดิมมีมูลหนึ่งต่อ กันแต่กันแล้วแปลงมาเป็นหนึ่งกู้ยืมเงิน กรณีนี้ถือว่าได้มีการส่งมอบทรัพย์ที่ยืมมาตรา 650 วรรคสอง โดยปริยายแล้ว แต่หากไม่มีหนึ่งเดิมหรือหนึ่งเดิมยังไม่เกิดก็ถือว่าสัญญาภัยยืมที่ทำไว้ไม่สมบูรณ์ ไม่เป็นแปลงหนึ่งเพราะการแปลงหนึ่งต้องมีหนึ่งที่สมบูรณ์แล้วก่อน

1.2 หลักฐานในการกู้ยืมเงิน

การกู้ยืมเงินแม้จะเป็นการยืมใช้สินเปลืองอย่างหนึ่ง แต่มีความแตกต่างออกไปในเรื่องของหลักฐานที่ใช้ในการพ้องร้องคดี ดังที่บัญญัติไว้ในมาตรา 653 วรรคหนึ่งว่า “การกู้ยืมเงินกว่าสองพันบาทขึ้นไปนั้น ถ้ามิได้มีหลักฐานแห่งการกู้ยืมเป็นหนังสืออย่างโดยอย่างหนึ่งลงลายมือชื่อผู้ยืมเป็นสำคัญ ท่านว่าจะฟ้องร้องให้บังคับคดีหาได้ไม่”

จากบทบัญญัติดังกล่าวข้างต้น การกู้ยืมเงินที่จะอยู่ในบังคับของมาตราหนึ่ง ต้องเกินสองพันบาทขึ้นไป หากจำนวนเงินต่ำกว่าหรือเท่ากับสองพันบาท ไม่จำต้องอาศัย

หลักฐานเป็นหนังสือฟ้องร้องบังคับคดีได้ คำว่า “หลักฐานเป็นหนังสือ” เพื่อใช้ในการฟ้องร้องบังคับคดีนี้มิใช่แบบของนิติกรรม ซึ่งหากกฎหมายกำหนดแบบของนิติกรรมว่า ต้องทำเป็นหนังสือแล้ว คู่กรณีจะต้องลงลายมือชื่อในเอกสารทั้งสองฝ่าย มิฉะนั้นแล้วนิติกรรมที่ไม่ถูกต้องตามแบบจะถูกเป็นโมฆะ ส่วนในเรื่องการกู้ยืมเงินกฎหมายเพียงกำหนดให้มีหลักฐานเป็นหนังสือประกอบการฟ้องร้องคดี ซึ่งมิได้หมายความว่าถ้าคู่สัญญาไม่ทำหลักฐานการกู้ไม่เป็นหนังสือแล้ว สัญญาภัยมิเงินเกินกว่า 2,000 บาทจะไม่สมบูรณ์ เพราะสัญญาภัยจะสมบูรณ์หรือไม่เป็นคณลักษณะเรื่องกับกรณีที่ว่าจะฟ้องร้องบังคับคดีได้หรือไม่ (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 534/2477) กล่าวคือ แม้ในครั้งใดที่การกู้ยืมมิได้ทำหลักฐานเป็นหนังสือ แต่เมื่อสัญญาภัยสมบูรณ์ ผู้ยืมก็ควรต้องปฏิบัติตามคือชำระหนี้เงินที่ตนยืมมา ในทำนองเดียวกัน แม้ผู้ให้ยืมจะไม่สามารถนำคดีขึ้นสู่ศาลเพื่อเรียกให้ชำระหนี้ได้ แต่ผู้ให้ยืมก็มีสิทธิทวงเงินคืนได้ในฐานะของเจ้าหนี้ กรณีจึงผิดจากสัญญาที่เป็นโมฆะหรือโมฆะยัง เพราะโมฆะเป็นเรื่องของสัญญาที่เสียเปล่า ส่วนโมฆะยังเป็นเรื่องของสัญญาที่สมบูรณ์แต่อาจถูกบอกล้าง และเมื่อมีการบอกล้างจะกลายเป็นโมฆะ กรณีจึงแตกต่างกันจากบทบัญญัติตามตรา 653 วรรคหนึ่ง หลักฐานการฟ้องร้องเรียกเงินที่กู้ยืมคืน มีลักษณะดังนี้

1. หลักฐานเป็นหนังสือ
2. มีข้อความแสดงการกู้ยืมเงิน
3. ต้องระบุจำนวนเงินที่กู้
4. ลงลายมือชื่อผู้ยืม

1. หลักฐานเป็นหนังสือ

“หลักฐาน” หรือบางครั้งในกฎหมายใช้คำว่า “พยานหลักฐาน” หมายถึงสิ่งที่ใช้ให้เห็นถึงข้อเท็จจริงอย่างโดยย่างหนึ่ง แบ่งออกได้เป็น 3 ประเภท คือ พยานเอกสาร พยานวัตถุ และพยานบุคคล สำหรับหลักฐานแห่งการกู้ยืมเงิน หมายถึงสิ่งที่ใช้ให้เห็นว่ามีการกู้ยืมเงินกัน โดยที่มาตรา 653 วรรคหนึ่งกำหนดว่า ต้องมีพยานหลักฐานเป็นหนังสือ ย้อมหมายความถึงพยานเอกสารนั้นเอง หรืออธิบายได้ว่า สิ่งที่ Jarvis เป็นลายลักษณ์อักษรใช้ให้เห็นว่ามีสัญญาภัยมิเงินกัน

เนื่องจากหลักฐานการกู้ยืมเงินเป็นหนังสือ ตามมาตรา 653 วรรคหนึ่งนี้มิได้มีการอธิบายหรือขยายความหมายเอาไว้ในมาตราใดของเรื่องการยืมใช้สิ้นเปลือง ใน การศึกษาลักษณะของหลักฐานการกู้ยืมเงินเป็นหนังสือ จึงต้องศึกษาจากแนวคิด พิพากษายังคงต่อไป จากการรวมคำพิพากษายังคง สามารถอธิบายลักษณะได้ดังนี้

1. อาจอยู่ในรูปของลายมือ ตัวพิมพ์ โดยจะเขียนเป็นภาษาไทย หรือ ต่างประเทศ หรือจะเขียนเป็นตัวย่อภาษาต่างประเทศก็ได้ เช่นเขียนว่า I.O.U.

คำพิพากษาราชฎร์ที่ 65/2507 หนังสือ ไอ. โอ. ยู. เป็นหลักฐาน การยืมเงินซึ่งลูกหนี้ทำให้เจ้าหนี้เก็บไว้ เมื่อไม่มีหลักฐานแสดงว่าลูกหนี้ได้ชำระหนี้นั้นแล้ว ต้องถือว่าลูกหนี้ยังเป็นหนี้อยู่ตามเอกสารนั้น

2. อาจจะปรากฏจากข้อความในพินัยกรรม

คำพิพากษาราชฎร์ที่ 1318/2479 พินัยกรรมมีข้อความกล่าวถึง จำนวนเงินที่จำเลยซึ่งเป็นผู้ทำพินัยกรรมรับเงินในการกู้ยืมจากโจทก์ โจทก์ถือเอาข้อ ความในพินัยกรรมนั้นเป็นหลักฐานพ้องร่องไร้

3. เป็นบันทึกถ้อยคำที่อำเภอ

คำพิพากษาราชฎร์ที่ 320/2482 กู้เงินกันแต่สัญญาภัยไม่สมบูรณ์ ผู้กู้ได้ไปให้ถ้อยคำต่ออำเภอว่าได้กู้เงินไปจริง อ้ำเงาได้บันทึกถ้อยคำของผู้กู้ไว้ และให้ ผู้กู้ลงนาม ดังนี้ บันทึกของอำเภอเป็นหลักฐานแห่งการกู้ยืมได้

คำพิพากษาราชฎร์ที่ 1567/2499 บันทึกการเปรียบเทียบของ อำเภอ มีข้อความว่า จำเลยรับว่าได้ยืมเงินโจทก์ไป 800 บาท แต่ได้ใช้แล้วไม่ติดค้าง และได้ ลงลายมือชื่อจำเลยไว้ดังนี้ถือได้ว่าเป็นหลักฐานการกู้ยืมเป็นหนังสือ ตามมาตรา 653 แล้ว

4. เป็นรายงานการแบ่งทรัพย์ของเจ้าพนักงานบังคับคดีของศาล

คำพิพากษาราชฎร์ที่ 865/2493 จำเลยลงชื่อไว้ในรายงานการแบ่ง ทรัพย์ของเจ้าพนักงานบังคับคดีของศาล รับรองว่าจำเลยได้เอาเงินส่วนได้ของโจทก์ไปใช้ ค่าที่ดินที่จำเลยประมูลได้ โจทก์ยอมฟ้องเรียกเงินจากจำเลยได้ หากว่าจะเป็นการกู้ยืมก็ ยอมเป็นหลักฐานเพียงพอตามความประسنัชของมาตรา 653 แล้ว

5. เป็นรายงานการประชุม

คำพิพากษาราชฎร์ที่ 368/2506 โจทก์เป็นครู พ้องเจ้าของโรงเรียน ว่า กู้เงินของโจทก์ไปใช้ในกิจการของโรงเรียน ขณะที่กู้ไม่ได้ทำหลักฐานไว้ แต่ปรากฏว่า

ในรายงานการประชุมครุซึ่งกระทำขึ้นภายหลังการกู้มีข้อความว่าโรงเรียนของจำเลยยังเป็นหนี้อยู่ 20,000 บาท เงินที่เหลือจากจ่ายเงินเดือนครุต้องพิจารณาใช้หนี้โจทก์เป็นรายแรกรายงานการประชุมนี้จำเลยผู้เป็นเจ้าของโรงเรียน และเป็นประธานการประชุม ลงลายมือชื่อของตนไว้ ทั้งไม่ได้ปฏิเสธความแท้จริงของรายงานนั้น จึงใช้ยันจำเลยได้ เมื่อโจทก์มีพยานประกอบแสดงว่าหนี้ 20,000 บาท ตามรายงานการประชุมคือหนี้เงินกู้รายนี้ จำเลยก็ต้องรับผิด

6. ข้อความว่าเป็นผู้กู้เงินปรากฏในสัญญาค้ำประกันเงินกู้

คำพิพาทภาษาศาสตร์วิภาคที่ 868/2506 การที่ผู้กู้เป็นผู้เขียนสัญญาค้ำประกันที่ผู้ค้ำประกันทำให้ไว้แก่ผู้ให้กู้มีข้อความแสดงว่า ผู้กู้เป็นผู้กู้เงินของผู้ให้กู้ไป และผู้กู้ได้ลงลายมือชื่อไว้ในช่องผู้เขียนด้วยนั้นถือได้ว่าเป็นหลักฐานแห่งการกู้ยืมตามมาตรา 653 แล้ว

7. บันทึกประจำวันของพนักงานสอบสวน

คำพิพาทภาษาศาสตร์วิภาคที่ 644/2509 บันทึกประจำวันของพนักงานสอบสวนที่มีข้อความชัดแจ้งว่า จำเลยรับรองว่าได้กู้ยืมเงินของโจทก์ไปจำนวนเท่านั้นเท่านั้นจริง และจำเลยได้ลงชื่อไว้ท้ายบันทึกนั้นเป็นหลักฐานแห่งการกู้ยืมได้

8. ข้อความในจดหมายโดยตอบฉบับเดียว หรือ หลายฉบับย่านประกอบกัน

คำพิพาทภาษาศาสตร์วิภาคที่ 483/2510 จำเลยมีจดหมายถึงโจทก์มีใจความว่าไม่ต้องการรับกวนโจทก์อีก เก่ายังไม่ใช้จะเอาใหม่อีก จำเลยละอายใจ เพียงเท่านี้ ไม่ใช่หลักฐานแห่งการกู้ยืมเป็นหนังสือ เพราะไม่ระบุจำนวนเงิน โจทก์จึงฟ้องเรียกเงินจำนวนนี้ไม่ได้

คำพิพาทภาษาศาสตร์วิภาคที่ 1670/2511 เอกสารคำมั่นสัญญาระหว่างเจ้าหนี้กับจำเลยและสัญญาประนีประนอมความระหว่างเจ้าหนี้กับจำเลยในศาล เมื่อพิจารณาประกอบกันแล้วเห็นได้ชัดว่า จำเลยกู้เงินจำนวนดังกล่าวจากเจ้าหนี้ เอกสารสองฉบับนี้รวมกัน จึงเป็นหลักฐานแห่งการกู้ยืมเป็นหนังสือลงลายมือชื่อผู้ยืมเป็นสำคัญ ดังนั้น การที่เจ้าหนี้นำพยานบุคคลมาสืบว่าเป็นเจ้าหนี้เงินกู้ จึงหาใช้นำสืบแก้ไขเปลี่ยนแปลงเอกสารไม่

9. สัญญาขายฝากที่ทำเพื่อสำรองการกู้ยืมเงิน

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 862-863/2520 ทำสัญญาขายฝากที่ดิน
สำรองการกู้ยืมเงิน สัญญาขายฝากเป็นไปจะ ส่วนสัญญาภัยเงินต้องบังคับตามมาตรา 118
วรรคสอง ถือได้ว่าเอกสารการขายฝากเป็นหนี้กรรมสัญญาภัยเงินที่ทำเป็นลายลักษณ์อักษร
และมีผลบังคับได้ (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2329/2529)

10. สัญญาจำนองที่ดูดเพิกถอน

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2274/2531 หนังสือสัญญาจำนองมีข้อความ
ระบุให้ถือสัญญาจำนองเป็นหลักฐานแห่งการกู้ยืมเงินจำนวน 300,000 บาท แม้ต่อมา
สัญญาจำนองจะถูกเพิกถอนก็ไม่กระทบกระเทือนถึงข้อความที่ระบุไว้เกี่ยวกับการกู้ยืมเงิน
ถือได้ว่าการกู้ยืมมีหลักฐานเป็นหนังสือ เจ้าหนี้มีสิทธิขอรับชำระหนี้ได้ตามพระราชบัญญัติ
สัมஸยา พ.ศ. 2483 มาตรา 92

2. มีข้อความแสดงการกู้ยืมเงิน

หลักฐานเป็นหนังสือที่เป็นหลักฐานแสดงว่ามีการกู้ยืมเงินนั้น จะต้องมี
ถ้อยคำหรือใจความสื่อให้เห็นว่ามีการกู้ยืมกัน พนวจนาจะรังเกอกสารฉบับเดียวอาจไม่
เพียงพอที่จะพึงว่ามีการกู้ยืม แต่เมื่อมีเอกสารอื่นมาประกอบ กลับทำให้เห็นว่ามีการกู้ยืม
ชัดเจนขึ้น เช่น ลูกหนี้มีหนังสือไปขอยืมเงิน เจ้าหนี้เขียนเช็คสั่งจ่ายเงินให้และลูกหนี้ลง
นามรับเงินไป ดังนี้ รวมกันพงได้ว่าเป็นหลักฐานแห่งการกู้ยืมเงินตามกฎหมาย
(คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 146/2477) หรือ เมื่อในเอกสารมีข้อความว่าได้รับเงินไปดังจำนวน
ที่ระบุไว้ และกำหนดดอกเบี้ยไว้ด้วย ดังนี้ แม้มิมีข้อความว่ากู้ยืมกัน ก็พงเป็นหลักฐาน
แห่งการกู้ยืมได้ (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 343/2478) แต่หากตัวอย่างของคำพิพากษา
ฎีกาต่อไปนี้ หลักฐานเป็นหนังสือที่อ้างยังไม่เพียงพอพงว่ามีการกู้ยืมเงิน เช่น

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 129/2481 หลักฐานแห่งการกู้ยืมอันจะฟ้องร้องให้
บังคับคดีได้นั้น จะต้องแสดงในตัวเองว่ามีการกู้ยืมกัน หลักฐานที่ปรากฏในคำฟ้องคดีนี้
กล่าวว่าได้รับเงินจำนวนนั้นมาในฐานะเป็นส่วนหนึ่งของราคาก่าซื้อขายยังไม่พอ จะถือว่า
เป็นหลักฐานแห่งการกู้ยืมตามกฎหมาย

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 306/2503 เอกสารที่มีข้อความเพียงว่ารับเงินไปจำนวนหนึ่ง แล้วลงชื่อจำเลยโดยไม่มีข้อความแสดงว่าในการรับเงินจำเลยเป็นลูกหนี้จะใช้เงินคืนแก่โจทก์แต่อย่างใดนั้นฟังเป็นหลักฐานการถูยืมเงินไม่ได้

• **คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 483/2510** จำเลยมีจดหมายถึงโจทก์มีใจความว่า “ไม่ต้องการรับกวนโจทก์อีก เก่ายังไม่ใช้จะเอาใหม่อีก จำเลยจะอยู่ใจ เพียงเท่านี้ไม่ใช่หลักฐานแห่งการถูยืมเป็นหนังสือ เพราะไม่ระบุจำนวนเงิน โจทก์จึงฟ้องเรียกเงินจำนวนนี้ไม่ได้”

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 823/2510 เอกสารที่อ้างเป็นหลักฐานแห่งการถูยืม มีข้อความ “ฯลฯ พกนี้เงินของฉันถอนเงินห้าพันบาทมาซื้อผ้าผวยไว้ขายหมดแล้ว ไม่มีเงินซื้อของ ฯลฯ พกน้ำลงราคา ฯลฯ ฉันจะยืมเงินณ์มาซื้อของสักห้าพันบาทหรือสี่พันบาทก็ได้ จะรีบเข้าหุ้นส่วนซื้องานเก็บไว้ขายปลายปีนี้ ถ้าเหลือเงินให้รีบส่งมาโดยเร็ว ฯลฯ เงินฉันยังขาดอีกหลายพันบาท ถ้ามีให้รีบส่งมา” ข้อความในเอกสารดังกล่าวมีเพียงได้เพียงว่า ผู้ยืมแสดงเจตนาขอรับเงินจากผู้ให้ยืมเท่านั้น ส่วนผู้ยืมจะได้รับเงินจากผู้ให้ยืมตามที่ขอรับหรือไม่ จำนวนเท่าใด หากได้มีข้อความหรือเอกสารอื่นใดลงลายมือชื่อผู้ยืมเป็นหลักฐานไม่ เอกสารดังกล่าวจึงไม่พอฟังเป็นหลักฐานแห่งการถูยืม ฉะนั้นโจทก์จะฟ้องร้องให้บังคับคดีหาได้ไม่ ต้องห้ามตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 653

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1468/2511 แบบพิมพ์ถอนเงินออมสินซึ่งมีโจทก์ลงนามในฐานะเป็นเจ้าของบัญชีฝากเงินและลงนามเป็นผู้มอบฉันทะให้รับเงินแทน กับมีจำเลยลงนามเป็นผู้รับมอบฉันทะและลงนามเป็นผู้รับเงินนั้น มิได้มีเค้ามูลแสดงว่าเป็นการถูยืมแต่ประการใด ฉะนั้นจึงไม่เป็นหลักฐานแห่งการถูยืม จะนำพยานบุคคลมาสืบว่าเป็นหลักฐานแห่งการถูยืมหาได้ไม่

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 251/2518 โจทก์ฟ้องเรียกเงินกู้จากจำเลยโดยอาศัยจดหมายที่จำเลยเขียนไปถึงโจทก์ และเช็คที่โจทก์สั่งจ่ายเงินที่ขอกู้นั้นให้จำเลยเป็นหลักฐาน จดหมายนั้นมีข้อความเพียงว่า “เขียนสุพจน์ (โจทก์) กรุณามอบเช็คหรือเงินสด จำนวนหนึ่งหมื่นบาทก้อนตามที่พูดกันไว้กับสังวรไปด้วยให้เช็นรับไป” แล้วจำเลยลงชื่อลงวันที่ที่เขียนจดหมาย ดังนี้ จดหมายดังกล่าวไม่มีข้อความตอนใดเลขพอที่จะแสดงว่า จำเลยเป็นลูกหนี้โจทก์และจะใช้เงินคืนให้โจทก์ จึงไม่เป็นหลักฐานแห่งการถูยืม ส่วนเช็คนั้นก็เป็นหลักฐานแต่เพียงว่า โจทก์ได้จ่ายเช็คของโจทก์ให้จำเลยจริงและจำเลยรับเงินตาม

เช็คนั้นแล้ว จึงไม่เป็นหลักฐานแห่งการกู้ยืมเช่นกัน เมื่อการกู้ยืมระหว่างโจทก์จำเลยไม่มีหลักฐานเป็นหนังสือ โจทก์จึงฟ้องบังคับคดีไม่ได้

คำพิพากษากฎิกาที่ 436/2520 หนังสือสัญญาการประมูลเงินเชร์มีมูลกรณีเนื่องจากการเล่นแชร์อันเป็นมูลหนี้อย่างหนึ่งซึ่งบังคับกันได้ แม้ว่ามีหลักฐานเป็นหนังสือ แต่เมื่อโจทก์ฟ้องเป็นเรื่องกู้เงิน จึงไม่อาจบังคับจำเลยตามมูลหนี้ดังกล่าวได้ เพราะการเล่นแชร์เปียหวยไม่เป็นการกู้ยืม

คำพิพากษากฎิกาที่ 2553/2525 เช็คที่จำเลยลงชื่อสั่งจ่ายไม่เป็นหลักฐานว่าจำเลยกู้เงินตามฟ้องโจทก์ เอกสารฉบับหนึ่งมีใจความว่าเรียนคุณจิรพงษ์ที่นับถือผมต้องขอโทษอีกรั้งที่ทำให้คุณและศิริสองยุ่งยากเกี่ยวกับเงินที่ค้างอยู่ทางผม เวลาหนึ่งผมกำลังขัดสนจริง ๆ กำหนดเวลาที่ผมจะจัดการเรื่องของคุณและคุณศิริคงไม่เกินวันที่ 1 พฤษภาคมนี้ และอีกฉบับหนึ่งถึงทนายโจทก์มีใจความว่าเรื่องขอให้ชำระหนี้นั้นทราบแล้ว แต่เพราป่วยเป็นอัมพาตจึงต้องขอความกรุณาผิดฟอนชำระหนี้หลังจากที่ได้หายป่วยแล้ว ดังนี้ข้อความตามเอกสารหึ้งสองฉบับเป็นการขอผัดผ่อนการชำระหนี้ แต่จะเป็นหนี้เกี่ยวกับอะไร จำนวนเท่าใดไม่ปรากฏ ไม่มีข้อความตอนใดแสดงว่าจำเลยได้กู้เงินโจทก์ตามฟ้อง จึงไม่ใช่หนังสืออันเป็นหลักฐานแห่งการกู้ยืม

คำพิพากษากฎิกาที่ 3010/2525 หนังสือสัญญาขายฝากที่ดินเป็นหลักฐานในการขายฝากที่ดิน หาใช่เป็นหลักฐานในการกู้ยืมไม่ โจทก์จะเอาสัญญาขายฝากมาฟ้องอ้างว่าเป็นหลักฐานแห่งการกู้ยืมตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 653 ไม่ได้

คำพิพากษากฎิกาที่ 3809/2526 ตอนบนของเอกสารมีชื่อและนามสกุลของจำเลย ถัดไปเป็นรายการลงวันเดือนปีและข้อความว่า “เอาเงิน” กับจำนวนเงินต่าง ๆ กันรวม 12 รายการ อีก 5 รายการ มีข้อความว่า “ข้าวสาร” และลงจำนวนไว้ว่า 1 กระสอบบ้าง 1 ถังบ้าง 3 ถังบ้าง และทุกรายการมีชื่อจำเลยลงกำกับไว้ เอกสารดังกล่าวไม่เป็นหลักฐานแห่งการกู้ยืม ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 653

คำพิพากษากฎิกาที่ 2757/2528 เช็คที่จำเลยลงชื่อเป็นผู้สั่งจ่ายมอบให้แก่โจทก์คดี หรือเช็คที่โจทก์ออกให้แก่จำเลยและจำเลยนำไปรับเงินแล้วคดี ไม่เป็นหลักฐานแห่งการกู้ยืมตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 653

ความในเอกสารมีว่า คุณอาจิณ (โจทก์) ที่นับถือ ผม (จำเลย) ให้สุภาพมาหา ผมกำลังวิงหาซึ่อของจะขันไปหน่วยงานที่ผมเรียนไว้เมื่อเช้า ว่าจะเอาคืนก่อน 400,000 บาท ผมคิดรายการที่จำเป็นจะต้องใช้ดูไม่ค่อยพอตี จึงเบี้ยนเช็คมาให้ 450,000 บาท ขอให้คุณอาจิณจ่ายธนาคารเอเซียทรัสต์ ผมจะให้สุพรไปทำแฉเชียร์จากธนาคาร เช่นนี้ไม่มีข้อความตอบใดพอที่จะแสดงว่า มีการกู้ยืมเงินกันหรือจำเลยเป็นลูกหนี้ โจทก์ จะใช้เงินคืนให้โจทก์ เอกสารดังกล่าวจึงไม่ใช่หลักฐานแห่งการกู้ยืม

หลักฐานแห่งการกู้ยืมเป็นหนังสือแม่ไม่ระบุวันเดือนปีที่กู้ยืมกันก็ได้
(คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1252/2519)

3. ต้องระบุจำนวนเงินที่กู้ ถ้าไม่ระบุจำนวนเงินจะฟ้องร้องไม่ได้ เพราะจำนวนเงินถือเป็นสาระสำคัญอย่างหนึ่งของสัญญาภัยมเงิน หลักฐานการกู้ยืมที่มีข้อความครบถ้วนแสดงถึงการกู้ยืมเงิน แต่หากไม่มีการระบุจำนวนเงิน ก็ไม่อาจบังคับให้ชำระหนี้ได้ เท่ากับไม่มีหลักฐานแห่งการกู้ยืมนั้นเอง

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 823/2510 ข้อความในจดหมายพังได้เพียงว่า ผู้ยืมแสดงเจตนาขอymเงินจากผู้ให้ยืมเท่านั้น ส่วนผู้ยืมจะได้รับเงินไปจากผู้ให้ยืมตามที่ขอymหรือไม่ จำนวนเท่าใดหาได้มีข้อความหรือเอกสารอื่นใดลงลายมือชื่อผู้ยืมเป็นหลักฐานไม่ เอกสารดังกล่าวไม่พอพังเป็นหลักฐานแห่งการกู้ยืม

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2553/2525 จดหมายฉบับหนึ่งมีข้อความว่าต้องขอโทษที่ทำให้โจทก์ต้องยุ่งยากเกี่ยวกับเงินที่ค้างอยู่ เวลาที่จำเลยกำลังขัดสนขอความเห็นใจกำหนดเวลาจะจัดการเรื่องนี้คงไม่เกินวันที่ 1 พฤษภาคม ศกนี้ จดหมายฉบับที่ 2 ของจำเลยถึงนายโจทก์ใจความว่าเรื่องขอให้ชำระหนี้นั้นทราบแล้ว แต่เพราะป่วยเป็นอัมพาตจึงต้องขอความกรุณาผัดผ่อนชำระหนี้ภายหลังที่หายป่วยแล้ว ดังนี้ แม้ข้อความตามเอกสารดังกล่าวจะเป็นการขอผัดผ่อนการชำระหนี้ แต่จะเป็นหนี้เกี้ยวกับอะไร จำนวนเท่าใด ไม่ปรากฏ หากมีข้อความตอบใดแสดงว่าจำเลยกู้เงินโจทก์จำนวนดังพ้องไม่ เอกสารดังกล่าวจึงไม่ใช่หนังสืออันเป็นหลักฐานแห่งการกู้ยืม คดีโจทก์ต้องห้ามมิให้ฟ้องร้องบังคับคดี

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 5249/2539 สัญญาภัยมเงินที่ไม่ได้ระบุจำนวนเงินที่ให้กู้ยืมนั้นเป็นการขาดสาระสำคัญไม่อาจใช้เป็นหลักฐานแห่งการกู้ยืมเงินได้ แม้ในสัญญาภัยมเงินดังกล่าวจะมีข้อความว่าผู้กู้ได้นำเช็คเงินสด ซึ่งมีการระบุจำนวนเงินเอาไว้

၁၂၆၃၇၂၈၅၉၁၂၇၁၄၇၁၂၈၅၈၁၂၇၂၈၅၉၁၁

2. የንግድ አገልግሎት ተወስኗል፡፡ ይህንን የንግድ አገልግሎት ተወስኗል፡፡

የዕለታዊ ሌሎች በድንብ የሚከተሉ ደንብ

ပြန်လည်မှတ်ဆောင်ရေးဝန်ကြီးခွဲ

ผิดในการกู้ยืมครั้งหลังไม่ เพราะการกู้ยืมครั้งหลังนี้ไม่มีหลักฐานการกู้ยืมเป็นหนังสือลงลายมือชื่อผู้ยืมเป็นสำคัญ ผู้กู้คงรับผิดชอบแต่การกู้ยืมครั้งแรกเท่านั้น

อย่างไรก็ตามหากเป็นการแก้ไขจำนวนเงินโดยผู้กู้ยืมยินยอมและแก้ไข ก่อนที่ผู้กู้ยืมลงชื่อในสัญญา กู้ยืมเงิน ก็ใช้เป็นหลักฐานแห่งการกู้ยืมเงินได้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1054/2511 ชั้นแรกจำเลยขอคืนเงิน 4,000 บาท รวมกับจำนวนเงินที่กู้เดิม 2,000 บาท เป็น 6,000 บาท เมื่อผู้เสียหายได้จำนวนเงิน 6,000 บาท จำเลยขอเพิ่มอีก 1,000 บาท รวมเป็น 7,000 บาท ผู้เสียหายจึงขอแก้ไข 6 เป็นเลข 7 และแก้ตัวอักษรด้วย ดังนี้เป็นการแก้ไขตรงตามความประสงค์ของจำเลย ก่อนที่จำเลยจะพิมพ์ลายนิ้วมือในสัญญา กู้และคู่กรณีมีเจตนาจะให้เอกสารดังกล่าวเป็นหลักฐานแห่งการกู้ตามจำนวนที่แก้ไขแล้วคือ 7,000 บาท จะนั้นแม้ตัวเลขและตัวอักษรที่แก้ไขจะไม่ลงชื่อกำกับ ก็ใช้เป็นหลักฐานแห่งการกู้ยืมได้โดยสมบูรณ์

3. ลงจำนวนเงินในสัญญา กู้แล้วต่อมาผู้ให้กู้แก้ให้สูงขึ้นโดยผูกไม่ได้ยินยอม ดังนี้ถือว่าเป็นการปลอมเอกสารไม้อ่านไม่มาฟังร้องได้ตามเอกสารที่ปลอม แต่ถือว่าข้อความและจำนวนเงินที่มีก่อนการแก้ไขยังคงสมบูรณ์ จึงยังคงบังคับได้ตามจำนวนเงินเดิมอยู่ จำเลยจะอ้างเหตุว่าเป็นเอกสารปลอมเพื่อไม่ต้องชำระหนี้ไม่ได้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1860/2523 โจทก์ฟ้องเรียกเงินตามสัญญา กู้ 2,000 บาท จำเลยให้การว่าความจริงจำเลยกู้เพียง 1,000 บาท ได้ลงชื่อไว้ในแบบพิมพ์ซึ่งได้ลงจำนวนเงินไว้แล้ว แต่ไม่กรอกข้อความจำนวนเงินในสัญญา กู้ได้มีการแก้ไขจาก 1,000 บาท เป็น 2,000 บาท โดยจำเลยมิได้รู้เห็นยินยอม ดังนี้ แม้เอกสารสัญญา กู้ได้ถูกแก้ไขและเป็นเอกสารปลอม แต่ก่อนมีการแก้ เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สมบูรณ์ ศาลพิพากษาให้จำเลยชำระเงินจำนวน 1,000 บาท ตามสัญญาเดิมก่อนมีการแก้ไข

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 3028/2527 โจทก์ฟ้องเรียกเงินตามสัญญา กู้ 16,000 บาท จำเลยให้การว่า จำเลยกู้เงินโจทก์ 6,000 บาท โดยทำสัญญา กู้ให้โจทก์ยิดตือไว้ ข้อความตามสัญญา กู้เงินที่โจทก์นำมาฟ้อง โจทก์กรอกเองโดยไม่ได้รับความยินยอมจากจำเลยขอให้ยกฟ้อง ศาลฎีกาวินิจฉัยว่าเอกสารหมาย จ.1 เดิมเป็นแบบพิมพ์ สัญญา กู้ เมื่อจำเลยเขียนเลข "6,000" ในช่องจำนวนเงินที่กู้ยืมและเซ็นชื่อในช่องผู้กู้ยืม ก็ได้ความว่าจำเลยได้กู้ยืมเงินของผู้อื่นไป 6,000 บาท ตือได้ว่ามีหลักฐานแห่งการกู้ยืมเป็นหนังสือ ซึ่งจำเลยจะต้องรับผิดชอบแล้ว แต่ต่อมาโจทก์จะลงวันที่กู้ยืมผิดไปจากวันกู้ที่แท้

จริงและเพิ่มเติมจำนวนเงินกู้ให้สูงขึ้น โดยจำเลยมิได้กู้ยืมดังกล่าวเป็นเอกสารปลอมแต่ ภาระกระทำของโจทก์ดังกล่าวก็ไม่ทำให้หลักฐานแห่งการกู้ยืมที่จำเลยทำไว้เดิมและ สมบูรณ์อยู่แล้วเสียไป จำเลยจึงต้องรับผิดชอบหลักฐานแห่งการกู้ยืมเงิน

4. กรอกข้อความและตัวเลขปลอม หรือเฉพาะจำนวนเงินปลอม

การกรอกตัวเลข หรือกรอกข้อความจำนวนเงินในภายหลังโดยที่ผู้กู้ไม่ ยินยอม และไม่ตรงกับความเป็นจริง ถือเป็นการปลอมเอกสารทั้งฉบับ แม้จำเลยจะรับว่า กู้อยู่จำนวนหนึ่งจริง ศาลจะบังคับให้จำเลยชาระหนี้โดยอาศัยสัญญาภัยนี้ไม่ได้ เพราะเมื่อ เอกสารดังกล่าวเป็นเอกสารปลอม เหตุกันการกู้เงินไม่มีหลักฐานเป็นหนังสือที่จะฟ้องร้อง บังคับคดีได้ตาม พ.พ.พ.มาตรา 653

หลักเกณฑ์ข้างต้นมาจากการคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 286/2507 ซึ่งเป็น ฎีกาที่วินิจฉัยคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 743/2506

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 286/2507 จำเลยกู้เงินไปจากโจทก์ 2,000 บาท โจทก์ให้จำเลยลงชื่อในแบบพิมพ์สัญญาภัยเงินโดยข้อความอื่น ๆ ยังไม่ได้กรอกลง ภายหลังโจทก์ได้กรอกจำนวนเงินมากไปกว่าที่จำเลยขอ กู้ และลงลายมือชื่อไว้ในสัญญาภัย ที่ยังไม่ได้กรอกข้อความ จึงทำให้เอกสารนั้นเป็นเอกสารปลอม ผู้ใดจะก่อส่อว่างแสดง สิทธิจากการเช่นนั้นหาได้ไม่ ก่อความเสียหายแก่โจทก์จะอ้างเอกสารนั้นมาเป็นพยานหลักฐานใน คดีอย่างใดย่อมไม่ได้ ซึ่งเหตุกันว่าคดีโจทก์ไม่มีพยานหลักฐานเป็นหนังสือที่จะฟ้องร้องให้ บังคับคดีได้ ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

5. กรอกข้อความและจำนวนเงินภายหลังตรงความจริง การณ์ที่สัญญาภัย ไม่ได้กรอกข้อความและตัวเลข หรือไม่ได้กรอกเฉพาะตัวเลขจำนวนเงิน ต่อมากู้ให้กู้ กรอกข้อความ หรือตัวเลขที่ถูกต้องตามความจริง ถือว่าเป็นการที่ได้รับมอบหมายจากผู้ ยืมโดยปริยาย หากกรอกได้ตรงก็ถือว่าตรงตามความประسن์ จะได้ยังภายหลังว่าเป็น สัญญาที่ไม่สมบูรณ์ไม่ได้

หลักในข้อนี้ไม่ได้มีคำพิพากษาฎีกาโดยตรง แต่มีนักกฎหมาย นางท่าน (มหาชัย ศรีทองกลาง : หน้า 30) เห็นว่าเมื่อเทียบเคียงกับฎีกาที่ 1313/2515, 4692/2528, 3063/2531 ที่วินิจฉัยว่าโจทก์กรอกจำนวนเงินกินกว่าจำนวนหนึ่งที่เป็นจริง โดยผู้ยืมไม่ยินยอม สัญญาจึงไม่สมบูรณ์ จะนั้น กลับกันถ้าผู้ให้ยืมกรอกข้อความและ จำนวนเงินที่เป็นจริง ถือว่าหลักฐานแห่งการกู้ยืมนั้นสมบูรณ์

6. กรณีตัวเลขและตัวอักษรที่แสดงจำนวนเงินต่างกัน หากคู่ความยอมนับกันตามตัวเลขหรือตัวอักษร ศาลจะงบคับให้ตามนั้น แต่ถ้าหากมีการโต้แย้ง ต้องนำมาตรา 12 ของประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ทำให้ถือตามข้อความในตัวอักษรมาปรับว่าเป็นจำนวนที่ถูกกันจริง ดังที่บัญญัติว่า “ในกรณีที่จำนวนเงินหรือปริมาณในเอกสารแสดงไว้หักตัวอักษรและตัวเลข ถ้าตัวอักษรกับตัวเลขไม่ตรงกันและไม่อาจหยั่งทราบเจตนาอันแท้จริงได้ ให้ถือเอาจำนวนเงินหรือปริมาณที่เป็นตัวอักษรเป็นประมาณ”

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 5827/2538 จำเลยเป็นผู้เขียนจำนวนเงินในเช็คพิพากษา แต่เขียนจำนวนเงินที่เป็นตัวอักษรกับตัวเลขไม่ตรงกัน เมื่อศาลมีอาจหยั่งทราบเจตนาอันแท้จริงได้ จึงถือเอาจำนวนเงินที่เป็นตัวอักษรเป็นประมาณ ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 12

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 266/2539 การแก้ไขจำนวนเงินในเช็คพิพากษาที่เป็นตัวเลขให้ตรงกับจำนวนเงินที่เป็นตัวอักษรโดยไม่ทราบเจตนาของจำเลยผู้สั่งจ่าย ไม่ใช้การแก้ไขที่เป็นฐานะสำคัญที่ทำให้เช็คพิพากษาเสียไป ตามความหมายของประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1007 วรคหนึ่ง เพราะแม้ไม่มีการแก้ไข จำเลยต้องรับผิดตามจำนวนเงินที่เป็นตัวอักษรตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 12 อยู่แล้ว

จำนวนเงินที่รวมเอาหนี้เก่าหรือดอกเบี้ยเข้าด้วยกัน

จำนวนเงินที่เขียนไว้ในหลักฐานการกู้ยืมเงิน หากเป็นจำนวนที่มีมูลหนึ่งกันจริง ไม่ว่าจะนำหนึ่นหลักครึ่งมารวมจำนวนกัน หรือนำหนึ่นอีกหนึ่นหนึ่นเข้ากัน แม้จะไม่มีการรับเงินกันก็ยังสามารถใช้หลักฐานนั้นพ้องเพื่อเรียกเงินกู้ได้ หลักฐานดังกล่าวจึงสมบูรณ์ จำเลยจะก่อสั่วห้างว่าไม่ได้รับเงินกู้ตามสัญญาไม่ได้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 5129/2540 การที่จำเลยทำสัญญากู้เงินเอกสารหมาย จ.1 ไว้ให้โจทก์ด้วยความสมัครใจ และจำเลยได้รับเงินกู้จำนวน 145,000 บาท ไปจากโจทก์แล้ว ส่วนหนึ่นเงินจำนวน 350,000 บาท กับดอกเบี้ยที่ค้างชำระจำนวน 52,500 บาท จำเลยยินยอมให้นำมาเป็นต้นเงินในสัญญากู้เงินเอกสารหมาย จ.1 ซึ่งเมื่อร่วมกันแล้วเป็นต้นเงินใหม่ จำนวน 547,500 บาท ก็ย่อมบังคับกันได้ตามข้อตกลงนั้น

ถ้าจำนวนเงินที่ระบุไว้ในสัญญาได้รวมເเอกสารหนึ่นอันดีเป็นจำนวนเงินที่เป็นโมฆะบางส่วนรวมไปด้วย กรณีนี้ต้องพิจารณาว่าส่วนที่เป็นโมฆะแยกจากส่วนที่ไม่เป็นโมฆะได้หรือไม่ ทั้งนี้ เพราะประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 173 บัญญัติ

ว่า “ถ้าส่วนหนึ่งส่วนใดของนิติกรรมเป็นโมฆะ นิติกรรมนั้นย่อมตกเป็นโมฆะทั้งสิ้น เว้นแต่จะพึงสันนิษฐานได้โดยพฤติการณ์แห่งกรณีว่าคู่กรณีเจตนาจะให้ส่วนที่ไม่เป็นโมฆะ นั้นแยกออกจากส่วนที่เป็นโมฆะได้” ด้วยปัจจุบัน การรวมดอกเบี้ยที่เกินอัตราเข้ากับ จำนวนเงินที่กู้ยืม ดอกเบี้ยทั้งหมดเป็นโมฆะ แต่หากแยกส่วนดอกเบี้ยออกได้ จำเลยคง ต้องรับผิดตามต้นเงินอยู่ หากไม่สามารถแยกส่วนที่เป็นโมฆะออกจากกันได้ สัญญา กู้ยืมเป็นโมฆะทั้งหมด จำเลยไม่ต้องรับผิด

คำพิพากรมาศาลฎีกาที่ 2917/2523 ค้างค่าเช้งตีกที่ต้องคืนกัน 80,000 บาท คู่กรณีตกลงกันทำสัญญากู้โดยคิดดอกเบี้ยร้อยละ 2.5 ต่อเดือน เกินอัตราที่ กกฎหมายกำหนด เป็นเวลา 15 เดือน เป็นเงิน 30,000 บาท รวมเป็นสัญญากู้ 110,000 บาท เงิน 30,000 บาท นี้เป็นโมฆะทั้งหมด เจ้าหนี้มีสิทธิได้รับเงินคืนโดยบวกดอกเบี้ย ร้อยละ 7.5 ต่อปี

คำพิพากรมาศาลฎีกาที่ 2004/2523 เมื่อจำเลยรับว่าได้ทำสัญญากู้ และสัญญาค้ำประกันจริง แต่รับเงินไปเพียง 10,000 บาท เป็นการกล่าวอ้างว่าหนี้ตาม สัญญางานส่วนไม่สมบูรณ์ เนื่องจากโจทก์นำดอกเบี้ยเกินอัตราที่กฎหมายกำหนดจำนวน 6,000 บาท ไปรวมเข้าด้วยเป็นเงินต้น 16,000 บาท มิใช่เป็นเรื่องที่กล่าวอ้างว่าสัญญา ปลอม จำเลยมีหน้าที่นำสืบข้อเท็จจริงที่ต้องกล่าวอ้าง เมื่อคู่ความต่างไม่สืบพยาน จำเลย ต้องเป็นฝ่ายแพ้คดี

คำพิพากรมาศาลฎีกาที่ 3236/2533 จำเลยไม่ชำระหนี้เงินกู้ตาม สัญญากู้โจทก์ จำเลยจึงตกลงแปลงหนี้ตามสัญญากู้นั้น ซึ่งรวมดอกเบี้ยเกินอัตราและคิด โดยวิธีทบต้นมาเป็นต้นเงินกู้ด้วย ตั้งนี้ ส่วนที่เป็นดอกเบี้ยเกินอัตราและคิดโดยวิธีทบต้น จึงต้องห้ามชัดแจ้งโดยกฎหมาย เป็นโมฆะตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 113 มาตรา 654 และมาตรา 655

คำพิพากรมาศาลฎีกาที่ 2657/2534 โจทก์ให้จำเลยกู้ยืมเงินโดยคิด ดอกเบี้ยเกินอัตราที่กฎหมายกำหนด แต่จำเลยยินยอมให้อعادดอกเบี้ยรวมกับต้นเงินรอ กลงในสัญญากู้ จึงไม่เป็นเอกสารปลอมโดยแยกส่วนต้นเงินที่สมบูรณ์ออกจากต่างหากได้ สัญญากู้คงตกลงเป็นโมฆะเฉพาะส่วนดอกเบี้ย หากเป็นโมฆะทั้งฉบับไม่

คำพิพากรมาศาลฎีกาที่ 2147/2535 หนี้ตามสัญญากู้ฉบับใหม่รวม หนี้เงินกู้เดิมเข้าไปจำนวน 87,150 บาท รวมดอกเบี้ยที่เกินอัตราอยู่ด้วยและไม่สามารถ

แยกออกเบี้ยที่เป็นโมฆะออกจากเพื่อให้ทราบต้นเงินกู้เดิมได้ จึงหาจำนวนหนึ่งจำนวน 87,150 บาท หรือต้นเงินกู้เดิมที่แน่นอนรวมเป็นหนี้เงินกู้ใหม่เพื่อให้จำเลยรับผิดได้ไม่

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1913/2537 จำนวนต้นเงินในสัญญาภาระ เอา deduct ที่คิดล่วงหน้าและเป็นดอกเบี้ยที่คิดเกินอัตราที่กฎหมายกำหนดผ่านพระราชบัญญัติห้ามเรียกดอกเบี้ยเกินอัตรา พ.ศ.2475 ดอกเบี้ยตกเป็นโมฆะ แต่หนี้เงินต้นและข้อตกลงให้เรียกดอกเบี้ยอัตรา率อย่าง 1.25 ต่อเดือนยังคงสมบูรณ์

หลักฐานเป็นหนังสือต้องมีก่อนการฟ้องคดี

หลักฐานดังกล่าวตามมาตรา 653 แม้มิใช่แบบของนิติกรรม แต่กฎหมายบัญญัติให้ต้องมีในตอนฟ้องคดี ดังนั้น แม่ไม่มีหลักฐานตอนกู้ยืม แต่มาเมื่อหลักฐานก่อนยื่นฟ้องก็ใช้ได้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1286/2535 หลักฐานแห่งการกู้ยืมเป็นหนังสืออย่างใด อย่างหนึ่งลงลายมือชื่อผู้ยืมเป็นสำคัญ ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 653 วรรคแรกนั้น อาจเกิดขึ้นในขณะกู้ยืมเงินกันหรือภายหลังจากนั้นก็ได้

บันทึกคำให้การพยานที่จำเลยเปิดความเป็นพยานโจทก์ในคดีอาญาว่า จำเลยกู้เงินจากโจทก์คดีนี้จริง และยังมิได้ชำระหนี้คืนนั้น เป็นหลักฐานแห่งการกู้ยืมเป็นหนังสือใช้ฟ้องบังคับคดีแก่จำเลยได้

4. ลงลายมือชื่อผู้ยืม

จากที่กล่าวในเบื้องต้นว่า การที่มาตรา 653 วรรคหนึ่งบัญญัติให้มีหลักฐานในการฟ้องคดีเป็นหนังสือ และลงลายมือชื่อผู้ยืม หลักฐานดังกล่าวมิใช่แบบของนิติกรรม กล่าวคือ การกู้ยืมเงินที่ไม่ได้มีหลักฐานเป็นหนังสือใด ๆ ไม่ได้แปลว่าสัญญาดังกล่าวตกเป็นโมฆะ แต่เป็นเพียงไม่สามารถฟ้องร้องบังคับคดีตามสัญญาภาระเงินได้เท่านั้น

การลงลายมือชื่อ มาตรา 9 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บัญญัติไว้ดังนี้

มาตรา 9 “เมื่อมีกิจการอันได้ซึ่งกฎหมายบังคับให้ทำเป็นหนังสือ บุคคลผู้จะต้องทำหนังสือไม่จำเป็นต้องเป็นสองคน แต่หนังสือหนึ่งต้อง ลงลายมือชื่อของบุคคลนั้น”

ลายพิมพ์นิวเมื่อ แกงได ตราประทับหรือเครื่องหมายอื่นทำนอง เช่นวันนี้ที่ทำลงในเอกสารแทนการลงลายมือชื่อ หากมีพยานลงลาย มือชื่อรับรองไว้ด้วยสองคนแล้วให้ถือเสมอ กับลงลายมือ

ความในวรรคสองไม่ใช้นั้งคับแก่การลงลายพิมพ์นิวเมื่อ แกงได ตราประทับหรือเครื่องหมายอื่นทำนองเช่นวันนี้ ซึ่งทำลงในเอกสาร ที่ทำต่อหน้าพนักงานเจ้าหน้าที่"

เมื่อพิจารณาบทัญญัติของกฎหมายข้างต้น จึงสามารถกำหนดหลักเกณฑ์ได้ ว่า หากมีกิจการเรื่องใดก็ตามที่กฎหมายกำหนดให้ต้องทำเป็นหนังสือ ผู้ทำหนังสือไม่จำเป็นต้องเขียนเอง อาจให้บุคคลอื่นเขียนหรือจะใช้พิมพ์ก็ได้ แต่ต้องลงลายมือชื่อ

แต่หากมีการระบุชื่อตนเองว่าเป็นผู้กู้ โดยยังไม่มีการลงลายมือชื่อกับดังนี้ ยังไม่ถือว่าซึ่งที่เขียนไว้จะถือว่าเป็นลายมือชื่อ

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1989/2538 เอกสารที่จำเลยเขียนมีข้อความว่า "วันที่ 11 กันยายน 2528 อ.ไดย์มเงินที่ชาหกหมื่นบาท" ถือไม่ได้ว่าซึ่งจำเลยที่เขียนไว้เป็นการลงลายมือชื่อ เมื่อเอกสารไม่มีลายมือชื่อของจำเลยลงไว้ในฐานะผู้ยืม จึงไม่เป็นหลักฐานเป็นหนังสือลงลายมือชื่อผู้ยืมที่จะใช้ฟ้องร้องให้บังคับคดีได้ตามความมุ่งหมายของประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 653 วรรคหนึ่ง

การลงลายมือชื่อตามมาตรา 9 นี้ ไม่กล่าวไว้ว่าต้องลงอย่างไร ดังนั้น การลงลายมือชื่อในหลักฐานการกู้ยืมจึงอาจเป็นลายเซ็น (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 560/2513, 2296/2518) เซ็นเป็นภาษาต่างประเทศ (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2288/2522) หรือเซ็นเป็นตัวอักษรธรรมชาติ (หัวดגםบธรรมชาติ) หรืออาจเป็นชื่อเล่น (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 3148/2530) ก็เป็นการลงลายมือชื่อแล้ว

การลงลายมือชื่อเพื่อเป็นหลักฐานในเอกสารนั้นจะต้องลงไว้ท้ายเอกสาร หรือลงลายมือชื่อไว้ในบริเวณที่ดูแล้วเห็นได้ว่ารับรองข้อความในเอกสารนั้น ดังนั้น การเขียนชื่อไว้ที่หัวกระดาษและมีข้อความอื่นต่อท้าย จึงอาจไม่ใช่หลักฐานที่ครบถ้วนตามมาตรา 653 วรรคแรก

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1419/2523 จำเลยเขียนชื่อจำเลยไว้ที่หัวกระดาษถัดลงมา มีข้อความแสดงการกู้ยืมเงินและการชำระหนี้หลายครั้ง และมีรายการการแสดงยอดคงเหลือแต่ไม่มีลายมือชื่อจำเลย ถือไม่ได้ว่าซึ่งจำเลยที่เขียนไว้ที่หัวกระดาษเป็นการลงลายมือชื่อ จึงมิใช่หลักฐานแห่งการกู้ยืมเป็นหนังสือลงลายมือชื่อผู้ยืมเป็นสำคัญ

มาตรา 9 วรรคสองบัญญัติเรื่อง การลงลายพิมพ์นิ่วเมือ แกงได¹ ตราประทับ หรือเครื่องหมายอื่นที่ทำลงในเอกสารแทนการลงลายมือชื่อ หากมีพยานลงลายมือชื่อรับรองไว้ด้วยสองคนให้ถือเสมอการลงลายมือชื่อพยานที่รับรองก็ต้องรู้เห็นด้วยว่าเป็นลายพิมพ์นิ่วเมือของคนที่ตนรับรองจริง ๆ พยานจะลงลายมือชื่อรับรองในภายหลังได้ก็ต่อเมื่อผู้กู้รู้เห็นและยินยอมด้วย

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 644/2507 พยานที่ลงลายมือชื่อรับรองลายพิมพ์นิ่วเมือของผู้กู้ในหนังสือสัญญาภัยนั้น ถ้าไม่ได้รู้เห็นเกี่ยวกับการพิมพ์นิ่วเมือของผู้กู้เลย ถือว่าลายพิมพ์นิ่วเมือของผู้กู้นั้นไม่มีพยานลงลายมือชื่อรับรองหนังสือสัญญาภัยดังกล่าวจึงไม่เป็นหลักฐานแห่งการกู้ยืมที่ผู้ให้กู้จะนำมาฟ้องร้องบังคับคดีได้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 955/2507 ผู้ที่ลงชื่อเป็นพยานรับรองลายพิมพ์นิ่วเมือผู้กู้นั้น จะต้องเป็นผู้ที่ได้รู้เห็นในการพิมพ์ลายนิ่วเมือนั้นจริง ๆ พยานจะลงลายมือชื่อรับรองในภายหลังได้ก็ต่อเมื่อผู้กู้รู้เห็นและยินยอมด้วย ฉะนั้น พยานที่มิได้ลงลายมือชื่อรับรองในขณะที่มีการพิมพ์ลายนิ่วเมือ และผู้กู้มิได้รู้เห็นยินยอมจึงไม่มีฐานะเป็นพยาน จึงต้องถือว่าผู้ให้กู้ไม่มีหลักฐานแห่งการกู้ยืมเป็นหนังสือ ลงลายมือชื่อผู้กู้ จะฟ้องร้องให้บังคับคดีหาได้ไม่

พยานสองคนที่ลงลายมือชื่อรับรองลายพิมพ์นิ่วเมือผู้ยืมนี้ ผู้ให้กู้อาจลงชื่อเป็นพยานรับรองก็ได้ (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1253/2511) แต่การที่ผู้กู้รับว่าลงลายพิมพ์นิ่วเมือในช่องผู้กู้ซึ่งมีพยานลงชื่อรับรองลายพิมพ์นิ่วเมือหนึ่งคนและมีผู้ให้กู้ลงชื่อไว้ในช่องผู้ให้กู้ แม้จะได้ความว่าผู้ให้กู้รู้เห็นการลงลายพิมพ์นิ่วเมือของผู้กู้ตาม แต่เมื่อผู้ให้กู้มิได้ลงลายมือชื่อเป็นพยานรับรองลายพิมพ์นิ่วเมือของผู้กู้ด้วย จึงถือไม่ได้ว่าผู้ให้กู้ลงชื่อเป็นพยานรับรองลายพิมพ์นิ่วเมือของผู้กู้ ดังนี้ พยานรับรองลายพิมพ์นิ่วเมือของผู้กู้จึงมิได้ถือส่องคน จะถือเสมอว่าผู้กู้ลงลายมือชื่อในสัญญาภัยแล้วไม่ได้ ขัดกับประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 9 วรรคสาม (เดิม) (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 4474/2528) ดังนั้น กรณีที่ผู้ให้กู้เป็นพยานรับรองลายพิมพ์นิ่วเมือของผู้ยืมนั้นต้องระบุให้ชัดว่าเป็นผู้ให้กู้หรือให้ยืมและเป็นพยานรับรองลายพิมพ์นิ่วเมือผู้ยืมหรือข้อความทำนองอื่นที่พอจะแปลความ

¹ แกงได (cross) หมายความถึง kak bat หรือรอบขั้ดเขียนชื่อนุกดลไม้รุ้งหนังสือขัดเขียนไว้เป็นสำคัญ

ได้ชัดว่ากระทำการทั้งสองฐานะ แต่หากถึงกับต้องลงลายมือชื่อสองครั้งไม่ และผู้รับรองลายพิมพ์นี้ว่ามีนั้นจะเป็นผู้บรรลุนิติภาวะแล้วหรือไม่ก็ได้ (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1184/2511) ทั้งนี้ เพราะมาตรา ๙ ไม่ได้กำหนดไว้

ปัญหาว่าผู้ลงลายมือชื่อรับรองสองคนนี้ต้องรู้เห็นข้อความหรือไม่ ข้อนี้ ผู้รับรองจะรู้หรือไม่ไม่ใช่ข้อสำคัญ ประเด็นสำคัญคือการรับรองว่าลายพิมพ์นั้นเป็นของผู้พิมพ์หรือไม่ ตามที่กฎหมายใช้ถ้อยคำว่า “หากมีพยานลงลายมือชื่อรับรองไว้สองคนแล้ว” นั้น ย่อมเป็นที่เข้าใจอยู่ในดัวว่า พยานที่ลงลายมือชื่อรับรองลายพิมพ์นี้ มือ จะต้องเป็นผู้ที่ได้รู้เห็นในการพิมพ์นี้ว่ามีจริง ๆ มิใช่ว่าใคร ๆ มิได้รู้เห็นก็มาลงลายมือชื่อรับรองลายพิมพ์นี้ว่ามีก็ได้ ถ้าหากมาลงลายมือชื่อรับรองในภายหลังก็จะเป็นการรับรองโดยพยานไม่อ้างจำได้ว่าผู้ที่ตนเคยเห็นลายพิมพ์นี้มีอนั้นมีลวดลายในนี้มืออย่างไร บ้าง พยานจะลงลายมือชื่อรับรองในภายหลังก็ต่อเมื่อผู้กู้รู้เห็นและยินยอมด้วย (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 955/2507) หากผู้รับรองไม่เห็นตอนที่ผู้กู้ลงลายมือแต่ขณะผู้รับรองลงชื่อเป็นพยาน ผู้กู้ซึ่งพิมพ์ลายนี้มืออยู่ด้วย ไม่ได้แย้งให้เป็นอย่างอื่นว่า ลายพิมพ์นี้ว่ามือไม่ใช่ของตนแต่ประการใด ดังนี้ แม้ผู้รับรองจะลงชื่อเป็นพยานในสัญญาภัยหลังอีก ก็ทำให้สัญญาภัยเสียไปไม่ (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1360/2510) ดัวอย่าง เช่น ผู้กู้ได้ลงลายพิมพ์นี้ว่ามือในสัญญาแล้วทั้งผู้กู้และผู้ให้กู้นำมาให้พยานรับรองด้วย พยานได้สอบถามว่าได้อ่านสัญญากันดีแล้วหรือผู้กู้และผู้ให้กู้ต่างรับรองว่าเข้าใจเรียบร้อย แล้ว พยานทั้งสองจึงลงลายมือชื่อเป็นพยาน พฤติการณ์เช่นนี้พอถือได้ว่าผู้กู้ได้รับรอง ต่อพยานทั้งสองแล้วว่าลายพิมพ์นี้ว่ามือในหนังสือสัญญาภัยเป็นลายพิมพ์นี้ว่ามือของตน (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 685/2509) แต่หากพยานสองคนที่รับรองลายพิมพ์นี้ว่ามือผู้กู้ลงชื่อรับรองในภายหลัง โดยผู้กู้ไม่ได้รู้เห็นโดยแย้งว่าไม่ใช่ลายพิมพ์นี้ว่ามือตนแล้ว สัญญาภัย ดังกล่าวไม่เป็นหลักฐานแห่งการกู้ยืม ซึ่งได้ลงลายมือชื่อผู้ยืมเป็นสำคัญ ผู้ให้ยืมจะใช้ฟ้องร้องบังคับคดีไม่ได้

การลงชื่อรับรองลายพิมพ์นี้ว่ามือมีข้อสังเกตดังนี้

1. พยานที่ลงลายมือชื่อรับรองลายพิมพ์นี้ว่ามีนี้ จะต้องลงชื่อเท่านั้นจะพิมพ์ลายพิมพ์นี้ว่ามือไม่ได้

คำพิพากษากฎหมายที่ 988/2473 ถ้ายพิมพ์นี้ว้มือต้องมีพยานลงชื่อรับรอง 2 คน จึงจะใช้ได้ตามกฎหมาย พยานคนหนึ่งลงชื่อ แต่พยานอีกคนหนึ่งลงลายพิมพ์นี้ว้มือ ใช้ไม่ได้

2. พยานที่รับรองลายมือชื่อนี้ แม้ว่าจะเป็นคนที่อ่านหนังสือไม่ออกแต่ลงลายมือชื่อได้ และยังไม่บรรลุนิติภาวะเป็นพยานได้

คำพิพากษากฎหมายที่ 146/2503 การรับรองลายพิมพ์นี้ว้มือตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 9 วรค 2 นั้น แม้พยานที่ลงลายมือชื่อรับรองนั้นอ่านหนังสือไม่ออก คงเขียนได้แต่ชื่อ ก็ถือว่าใช้ได้

3. การพิมพ์ลายมือชื่อนี้จะต้องมีพยานรับรอง 2 คน จึงจะถือว่าเป็นการลงลายมือชื่อ แต่ไม่จำต้องลงพร้อมกันทั้งสองคน

คำพิพากษากฎหมายที่ 950/2475 พิมพ์ลายนี้ว้มือไม่มีพยานลงชื่อรับรองให้ครบสองคนใช้ไม่ได้ ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 9

คำพิพากษากฎหมายที่ 350/2478 หนังสือถูกที่มีพยานรับรองลายพิมพ์นี้ว้มือผู้ถูกแต่คนเดียวเป็นแต่เพียงไม่สมบูรณ์ นำมาฟ้องร้องไม่ได้เท่านั้น หากถึงกับตกเป็นโมฆะไม่ เพราะฉะนั้นถ้าหากภายหลังได้มีพยานรับรองลงลายพิมพ์นี้ว้มือครบถ้วนแล้ว ก็เป็นหนังสือถูกที่สมบูรณ์ตามกฎหมาย และนำมาฟ้องร้องบังคับคดีได้

การนำสืบเพื่อให้เห็นความเป็นมาแห่งมูลหนี้นั้นหาเรียกว่าเป็นการสืบนอกประเด็นไม่

4. พยานที่ลงลายมือชื่อรับรองการพิมพ์นี้ว้มือที่ไม่จำเป็นต้องลงลายมือชื่อรับรองในขณะพิมพ์มาลงในตอนหลังโดยผู้ถูกยินยอมหรือไม่ได้โดยแบ่งได้ แต่ต้องเป็นผู้ที่รู้เห็นในเวลาลงลายพิมพ์นี้ว้มือ หรือจะนั้นจะต้องรู้เห็นจากคำรับรองของผู้พิมพ์ลายนี้ว้มือว่าเป็นลายนี้ว้มือของเขาร่องกับความประสงค์ในมาตรา 9

คำพิพากษากฎหมายที่ 555/2479 พยานที่ลงนามรับรองลายพิมพ์นี้ว้มือในเอกสารสัญญานั้น จะต้องเป็นผู้รู้เห็นในเวลาทำหนังสือลงลายพิมพ์นี้ว้มือ หรือมิฉะนั้นจะต้องรู้เห็นจากคำรับรองของผู้พิมพ์ลายนี้ว้มือว่าเป็นลายนี้ว้มือของเขาร่องกับความประสงค์ในมาตรา 9

คำพิพากษากฎหมายที่ 1131/2479 พยานรับรองลายพิมพ์นี้ว้มือที่ตนเคยรู้เห็นในขณะผู้พิมพ์ลายนี้ว้มือ แต่ไม่ได้ลงลายมือชื่อรับรองในขณะนั้น เพิ่มมาลงลายมือ

ซึ่อรับรองเมื่อเวลาล่วงพ้นมาหลายปีแล้ว โดยผู้กู้มิได้ยินยอมด้วย ทั้งไม่แน่ใจว่าลายพิมพ์นี้มีอนันจะใช่ที่ตนได้เคยเห็นหรือมิใช่ ดังนี้ ไม่เป็นการชอบด้วยประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 9 โจทก์นำสัญญาภัยมาฟ้องไม่ได้

คำพิพากษาฎีกាភที่ 955/2507 ผู้ที่ลงชื่อเป็นพยานรับรองลายพิมพ์นี้มีอยู่ ผู้กู้นั้นจะต้องเป็นผู้ที่ได้รู้เห็นในการพิมพ์ลายนี้มีอนันเจริญ พยานจะลงลายมือชื่อรับรองในภายหลังได้ก็ต่อเมื่อผู้กู้รู้เห็นและยินยอมด้วย ฉะนั้น พยานที่มิได้ลงลายมือชื่อรับรองในขณะที่มีการพิมพ์ลายนี้มีอยู่ และผู้กู้มิได้รู้เห็นยินยอมจึงไม่มีฐานะเป็นพยาน จึงต้องถือว่า ผู้ให้กู้ไม่มีหลักฐานแห่งการกู้ยืมเป็นหนังสือลงลายมือชื่อผู้กู้ จะฟ้องร้องให้บังคับคดีหาได้ไม่

5. หลักฐานการกู้ยืมที่ลงลายพิมพ์นี้มีอยู่นั้น พยานที่ลงลายมือชื่อรับรองสองคนนั้น ไม่มีข้อความรับรองลายพิมพ์นี้มีอยู่ให้ได้ เพราะว่าการรู้เห็นเป็นพยานนั้นเป็นการรับรองลายพิมพ์นี้มีอยู่ในตัว แม้แต่ผู้เขียนหลักฐานการกู้ยืมนั้นก็เป็นพยานรับรองได้ โดยไม่ต้องระบุว่าเป็นพยานอีกรังหนึ่งถ้ารู้เห็นการที่ผู้กู้พิมพ์ลายนี้มีอยู่ในหลักฐาน การกู้ยืมด้วย

คำพิพากษาฎีกាភที่ 1645/2520 ลงพิมพ์ลายนี้มีอยู่ในสัญญาโดยมีพยานลงชื่อหลายคน แต่ไม่มีข้อความรับรองลายพิมพ์นี้มีอยู่ การรู้เห็นเป็นพยานนั้นเป็นการรับรองลายพิมพ์นี้มีอยู่ในตัว

6. ผู้ให้กู้เองก็เป็นพยานรับรองลายพิมพ์นี้มีของผู้กู้ได้ ไม่มีกฎหมายห้ามไว้แต่ต้องมีข้อความระบุว่าเป็นพยานรับรองลายพิมพ์นี้มีของผู้กู้ มิฉะนั้นถือว่าเป็นการลงลายมือชื่อในฐานผู้ให้กู้เท่านั้น

คำพิพากษาฎีกាភที่ 555/2523 โจทก์ซึ่งเป็นผู้ให้กู้และผู้เขียนสัญญาภัยลงชื่อเป็นพยานรับรองลายพิมพ์นี้มีของจำเลยผู้กู้ได้ ไม่มีกฎหมายห้ามไว้ผู้ให้กู้ลงชื่อรับรองลายพิมพ์นี้มีของผู้กู้

คำพิพากษาฎีกាភที่ 444/2528 ผู้กู้รับว่าลงลายพิมพ์นี้มีอยู่ในสัญญาภัยซึ่งมีพยานลงชื่อรับรองลายพิมพ์นี้มีอยู่ 1 คน และมีผู้ให้กู้ลงชื่อไว้ในช่องผู้ให้กู้ แม้จะได้ความว่าผู้ให้กู้รู้เห็นการลงลายพิมพ์นี้มีของผู้กู้ตาม แต่เมื่อผู้ให้กู้มิได้ลงชื่อเป็นพยานรับรองลายพิมพ์นี้มีของผู้กู้ด้วย จึงถือไม่ได้ว่าผู้ให้กู้ลงชื่อเป็นพยานรับรองลายพิมพ์นี้มีของผู้กู้ ดังนี้ พยานรับรองลายพิมพ์นี้มีของผู้กู้จึงมิได้ถึง 2 คน จะถือเสมอว่าผู้กู้ลงลายมือ

ซึ่งในสัญญาภัยแล้วไม่ได้ ขัดกับประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 9 วรรค 2 ผู้ให้ภัย จึงฟ้องร้องบังคับคดีแก่ผู้ภัยไม่ได้ ต้องห้ามตามมาตรา 653

อย่างไรก็ต้องการลงลายพิมพ์นิวเมื่อ แ gang ได้ หรือเครื่องหมายอย่างอื่นโดยไม่มีพยาน 2 คนรับรอง จะใช้บังคับได้เมื่อมีการลงลายมือชื่อ ก็ต่อเมื่อได้ทำต่อหน้าพนักงานเจ้าหน้าที่เท่านั้น ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 9 วรรคสอง

ถ้าไม่มีหลักฐานการภัยยึดอย่างใดอย่างหนึ่งเป็นหนังสือไม่สามารถฟ้องร้องบังคับคดีได้

การภัยยึดเงินที่ขาดหลักฐานเป็นหนังสือไม่ได้ทำให้สัญญาภัยเสียไป หรือเป็นโมฆะไปแต่อย่างใด เพียงแต่ไม่สามารถฟ้องร้องบังคับคดีต่อศาลได้ แต่อย่างไรก็ตามหากสามารถฟ้องร้องในมูลหนี้อย่างอื่นได้ ย่อมไม่ต้องห้ามในการฟ้องแต่อย่างใด

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 865/2518 ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 653 ที่ว่าภัยเงินกว่า 50 บาท ถ้าไม่มีหลักฐานเป็นหนังสือลงลายมือชื่อผู้ยึดจะฟ้องร้องบังคับคดีไม่ได้นั้น หมายความว่าถึงยกันต่อสู้ด้วย จำเลยที่ 2 มีเช็คชี้งจำเลยที่ 1 ลงลายมือชื่อสั่งจ่ายแก่ผู้ยึดและหนังสือมอบอำนาจชี้งโจทก์มอบให้จำเลยที่ 2 ทำการขายฝากที่ดินกับโอนด้วยกันของโจทก์ "ไม่มีหลักฐานแสดงว่าจำเลยที่ 1 และบิดาโจทก์เป็นผู้ภัยเงินจำเลยที่ 2 จึงอ้างว่ามีการภัยเงินไม่ได้ จึงฟังไม่ได้ว่าจำเลยที่ 1 กับบิดาโจทก์ตกลงกับจำเลยที่ 2 ว่าถ้าไม่ชำระเงินภัย ให้จำเลยที่ 2 นำโอนด้วยของโจทก์ไปจดทะเบียนขายฝากได้ โจทก์เรียกโอนด้วยกันจากจำเลยที่ 2 ได้"

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 9345/25 ข้อเท็จจริงรับฟังได้ว่า จำเลยได้อาภัยไปจากโจทก์เป็นคราว ๆ โดยโจทก์จำเลยตกลงกันให้จำเลยอาภัยที่รับไปเหมามะม่วง และเอามะม่วงมาส่งให้โจทก์ โดยหักค่ามะม่วงจากอาภัยที่รับไปเมื่อส่งมะม่วงหมดแล้วจึงหักบัญชีกัน หากค่ามะม่วงที่ส่งให้โจทก์ไม่พอ กับจำนวนอาภัยที่จำเลยอาภัยไป จำเลยจะต้องรับผิดชอบตามข้อเท็จจริงดังกล่าว หากใช้เป็นเรื่องที่จำเลยภัยยึดเงินโจทก์และตกลงจะนำเงินมาใช้คืนให้โจทก์ไม่ จึงไม่ใช่เรื่องภัยยึดเงินตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 653 แต่กรณีเช่นนี้นิติสัมพันธ์ระหว่างโจทก์กับจำเลยเป็นลักษณะบัญชีเดินสะพัดตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 856

แม่โจทก์จะฟ้องและปฏิ��าว่าจำเลยภัยยึดเงินโจทก์ไป แต่โจทก์ก็ได้อ้างเอกสารท้ายฟ้องมาเป็นหลักฐานในการฟ้องด้วย ซึ่งเมื่อพิเคราะห์คำฟ้องประกอบเอกสาร

ท้ายฟ้อง ดังกล่าวถึงรายละเอียดเกี่ยวกับการที่จำเลยเอาเงินโจทก์ไป และข้อตกลงระหว่างโจทก์กับจำเลย รวมทั้งการคิดราคาค่าม่วงแต่ละครั้งที่จำเลยนำไปส่งให้โจทก์แล้ว เห็นว่าโจทก์ได้นำรายเบ้าลักษณะของบัญชีเดินสะพัด ซึ่งศาลเมื่อานาจยกบทกฎหมายที่ถูกต้องมาปรับแก้คดีได้

การห้ามฟ้องร้องบังคับคดีนั้นรวมถึงห้ามยกข้อต่อสู้ว่ามีการกู้เงินกันด้วย

การวินิจฉัยลายมือชื่อผู้ยืม

ประจำษพยานหรือพยานผู้เชี่ยวชาญมีน้ำหนักกว่า

ลายมือชื่อผู้ยืมปลอมหรือไม่ เป็นประเด็นสำคัญที่ทำให้แพะชนะคดีโดยเด็ดขาด การห้ามกันให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจพิสูจน์หรือขอให้ส่งลายมือชื่อของจำเลยผู้ยืมไปตรวจพิสูจน์ จึงเกิดขึ้นอยู่เสมอในคดีกู้ยืมเงิน เพราะเมื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจพิสูจน์แล้วเชื่อไปทางใดแล้ว พยานหลักฐานฝ่ายนั้นย่อมมีน้ำหนัก อย่างไรก็ตามพยานผู้เชี่ยวชาญเป็นพยานแสดงความคิดเห็นตามหลักวิชาการซึ่งปกติศาลก็รับฟัง แต่มิใช่ว่าจะต้องเชือพยานผู้เชี่ยวชาญเสมอไป คำพยานผู้เชี่ยวชาญจะมีน้ำหนักกว่าประจำษพยานหรือไม่ก็ต้องพิจารณาตามรูปเรื่องและต้องอาศัยเหตุผลและพยานหลักฐานอื่นประกอบ ซึ่งผิดกับประจำษพยานซึ่งเป็นผู้ได้ยินกับทุก เห็นด้วยด้วยตนเองของตนเองจึงน่าเชื่อว่าพยานผู้เชี่ยวชาญโดยเฉพาะการที่อ้างแต่เพียงรายงานผลการตรวจพิสูจน์ของผู้เชี่ยวชาญโดยมิได้นำตัวผู้เชี่ยวชาญมาเบิกความอธิบายประกอบรายงานนั้นว่ามีความเป็นมาอย่างไรกับทั้งทำให้ออกฝ่ายไม่มีโอกาสตามค้านผู้เชี่ยวชาญด้วย ดังนี้ สำพังรายงานการตรวจพิสูจน์ดังกล่าวจึงไม่มีน้ำหนักพอที่จะหักล้างประจำษพยานอีกฝ่ายได้ (คำพิพากษาศาลมีฎีกาที่ 4299/2534) หรือแม้จะมี จะอ้างรายงานการตรวจพิสูจน์ของผู้เชี่ยวชาญที่มีความเห็นว่าลายมือชื่อที่ลงในช่องผู้กู้ "ไม่ใช่ลายมือชื่อของจำเลย" เพราะมีคุณสมบัติการเขียน รูปลักษณะของตัวอักษรแตกต่าง กับลายมือชื่อที่แท้จริงของจำเลย ตามตัวอย่างที่ส่งมาก็ตาม แต่สัญญาภัยเงินทำก่อนที่จะมีการตรวจพิสูจน์ลายมือชื่อของจำเลย เป็นเวลาเกือบ 3 ปี ลายมือชื่อของจำเลยอาจเปลี่ยนแปลงไปได้ตามกาลเวลา ทั้งผลการตรวจพิสูจน์ลายมือชื่อบุคคล ก็เป็นเพียงข้อสันนิษฐาน เท่านั้นและลายมือชื่อของจำเลยที่ลงในใบแต่งหน่ายความกับในเอกสารที่ยังในคดีนี้ก็แตกต่างกัน แสดงว่าคุณสมบัติในการเขียนและลักษณะตัวอักษรที่จำเลยลงลายมือชื่อในเอกสารต่างๆ ไม่คงที่แน่นอน ข้อต่อสู้ของจำเลยที่ว่าไม่ได้ลงลายมือชื่อเป็น ผู้กู้ในสัญญา

กู้เงินจึงฟังไม่เข้า (คำพิพากษากฎีกาที่ 3847/2535) ดังนี้ ประจักษ์พยานผู้รู้เห็นว่า
ผู้ยืมลงลายมือชื่อเป็นผู้กู้เงินในสัญญาภัยมิ จึงเป็นพยานปากสำคัญที่จะมุ่งพิสูจน์ลายมือ
ชื่อของผู้ภัยมิ หากโจทก์ได้นำผู้ที่รู้เห็นข้อเท็จจริงดังกล่าวมาเปิดความต่อศาล แต่นำ
พยานที่ได้รับคำบันดาลความมาเป็นพยาน คำเปิดความของพยานโจทก์เช่นนี้มีน้ำหนักน้อย
และหากพยานหลักฐานอื่นที่โจทก์นำสืบปราศจากน้ำหนักอีก ถือว่าโจทก์สืบไม่สมฟอง
ทำให้ฟังไม่ได้ว่าลายมือชื่อในช่องผู้กู้ในสัญญาภัยเงินเป็นลายมือชื่อของจำเลยผู้กู้ จำเลยไม่
ต้องรับผิดต่อโจทก์ตามสัญญาภัยมิ (คำพิพากษากฎีกาที่ 2857/2538) จำเลยผู้ภัยมิ
ก์เช่นเดียวกัน การสืบปฏิเสธลายมือชื่อจะอ้างเพียงพยานบอกกล่าว ผู้ซึ่งเคยได้ยินว่า
จำเลยไม่ได้กู้เงินโจทก์โดยไม่นำพยานที่มีน้ำหนักเช่นผู้ที่ลงชื่อเป็นพยานหรือค้ำประกันใน
สัญญามาสืบ ย่อมยากที่จะให้เห็นเป็นอย่างอื่นว่าลายมือชื่อผู้กู้มิใช้ลายมือชื่อจำเลย

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 62/2539 คำเบิกความของโจทก์เจือสมกับข้อความที่
เปียนลงไว้ในสัญญาภัยตั้งกับที่เบียนลงไว้ในสัญญาค้ำประกัน ทั้งยังมี ร. ผู้ลงชื่อเป็นพยาน
ในสัญญาภัย เบิกความว่าเห็นเงินที่โจทก์จ่ายให้ จ. ด้วยในขณะที่พยานหลักฐานของจำเลย
ที่ 1 หายทั้งของ จ. คงมีเฉพาะคำเบิกความของจำเลยที่ 1 ซึ่งพังไม่ได้ว่าสัญญาภัยปลอม
หรือไม่ กับ ส. ซึ่งมิได้รู้เห็นการภูมิใจนัดด้วยตนเอง โดยยังง่าว จ. เคยเล่าให้ฟังว่ามิได้ภูมิใจนัด
โจทก์ตามจำนวนดังพ้อง อีกทั้งจำเลยที่ 1 ก็มิได้นำ ป.ผู้ค้ำประกันการภูมิใจนัดซึ่งรู้เรื่องราวดัง
กล่าวมาเป็นพยานด้วย พยานหลักฐานของโจทก์จึงมีน้ำหนักดีกว่าพยานหลักฐานของ
จำเลยที่ 1 พังไม่ได้ว่าสัญญาภัยมิได้เป็นสัญญาปลอม และ จ. ได้รับเงินภูมิใจจากโจทก์
ครบถ้วนแล้ว

ในการนี้ที่โจทก์มีพยานหลักฐานมั่นคงเชื่อว่าถ้ายมือซื้อผู้กู้เป็นของจำเลยที่แท้จริงเพียงพอที่จะพิพากษาคดีได้ ศาลก็ไม่จำต้องส่งถ่ายมือซื้อไปให้ผู้เชียร์ชาร์จทำการตรวจสอบพิสูจน์อีก ทั้งนี้ เพราะศาลมีอำนาจเต็มที่ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาตรา 104 ในอันที่จะวินิจฉัยว่าพยานหลักฐานที่คุณความน่ามาสืบหนึ้นเพียงพอให้เชื่อฟังเป็นยุติได้หรือไม่ เช่นนี้ แม้จำเลยขอให้ส่งถ่ายมือซื้อของจำเลยไปให้ผู้เชียร์ชาร์จทำการตรวจสอบพิสูจน์หลักฐาน ศาลก็มีอำนาจที่จะไม่อนุญาต

นอกจากนี้ ลายมือชื่อผู้ยื่นใบหลักฐานการกู้ยืมนั้น ศาลอาจจะตรวจเปรียบเทียบกับที่ลงไว้ในเอกสารในจำนวนแล้วประกอบพยานอีกนิจฉัยเป็นข้อพยันคดีได้ เพราะ

สิ่งใดที่บุคคลทั่วไปตรวจเห็นได้ ศาลก็สามารถที่จะตรวจเปรียบเทียบดูเองได้ เช่น กัน หาจ่าต้องให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจพิสูจน์เสมอไปไม่

การท้าให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจพิสูจน์ลายมือชื่อผู้ยื่น

การท้าให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจพิสูจน์ลายมือชื่อของจำเลยหรือไม่นั้น ถือว่าคุณความได้สละประเต็นอื่นทั้งหมดและเอกสารการตรวจพิสูจน์ลายมือชื่อเป็นข้อแพ็ชชนะคดี ปกติผู้เชี่ยวชาญจะไม่ยืนยันว่าจริงหรือปลอม แต่จะให้เหตุผลว่า น่าเชื่อว่าเป็นลายมือชื่อของจำเลยหรือไม่ เพียงนี้ก็ถือว่าได้ลงความเห็นตามคำท้าแล้ว ศาลไม่มีอำนาจที่จะฟังประจักษ์พยานหรือพยานหลักฐานอื่นอีก ต้องพิพากษาไปตามคำท้า

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1100/2534 โจทก์จำเลยท้ากันให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจพิสูจน์ลายมือชื่อในช่องผู้กู้ในสัญญาว่าเป็นลายมือชื่อของจำเลยหรือไม่ ถ้าเป็นลายมือชื่อของจำเลย จำเลยยอมแพ้คดี ผู้เชี่ยวชาญได้ตรวจพิสูจน์ลายมือชื่อจำเลยและลายมือชื่อผู้กู้สัญญาไว้แล้ว มีความเห็นว่าจะเป็นลายมือชื่อของบุคคลเดียวกัน ดังนี้ถือได้ว่าผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นว่าลายมือชื่อในสัญญาภูมิเป็นลายมือชื่อของจำเลยตรงตามคำท้า อันเป็นเหตุให้จำเลยแพ้คดีตามคำท้าแล้ว หาจ่าต้องเอาข้อเท็จจริงอื่นมาฟังประกอบอีกไม่ดังนั้น ปัญหาที่ว่าศาลอุทธรณ์นำคำรับในคำให้การของจำเลยมาวินิจฉัยร่วมกับผลการตรวจพิสูจน์ของผู้เชี่ยวชาญให้จำเลยแพ้คดีเป็นการชอบหรือไม่ จึงไม่จำเป็นต่อรูปคดีที่ศาลฎีกាដ้องวินิจฉัยอีก

การแปลงหน้อย่างอื่นเป็นหน้อภูมิเงิน จะฟ้องร้องตามสัญญาภูมิที่ทำขึ้นใหม่แทนหน้อเดิมได้หรือไม่

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 802/2480 จำเลยทำสัญญาจะซื้อกันนา ผู้ซื้อเรียกเงินมัดจำเพิ่มเดิม จำเลยไม่มีเงินให้จึงทำเป็นหนังสือภูมิเงินให้ไว้ และผู้ขายก็ทำใบเสร็จรับเงินให้จำเลย พฤติการณ์ดังนี้ ถือว่าได้มีการส่งมอบทรัพย์ที่ให้ยึดกันแล้ว สัญญาภูมิมีผลสมบูรณ์ตามกฎหมาย

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1772/2506 เจ้าของเรือนภูมิเงินโจทก์จำเลยต่อมาระยะ จึงรื้อเอารีโนเวนไป โจทก์คัดค้าน ในที่สุดทั้งจะใช้หน้อให้โจทก์แทนเจ้าของเรือน โดย

โจทก์เลิกคัดค้านมอนเรือนให้จำเลยไป ดังนี้ ถือว่าเป็นสัญญาต่างตอบแทนมีผลสมบูรณ์ ผูกพันต่อ กันตามกฎหมายได้ และหากจำเลยไม่มีเงินใช้ให้โจทก์ตามสัญญา จึงทำหนังสือ กู้ให้โจทก์ไว้ ก็เป็นการแปลงหนี้เดิมมาเป็นหนี้กู้ยืมเงินซึ่งมีผลสมบูรณ์และบริบูรณ์ตามกฎหมายผูกพันกันได้ตามสัญญา กู้

คำพิพากษาราชฎร์คดีที่ 1772/2508 โจทก์มอนเงินจำนวนหนึ่งให้จำเลยนำไป ฝ่ากฎหมาย จำเลยกลับเอาไปใช้เสียหมด จำเลยจึงทำสัญญา กู้เงินโจทก์ มีจำนวนเงินเท่า กับที่จำเลยรับฝ่าไว้ สัญญา กู้จึงสมบูรณ์ใช้บังคับได้ เพราะมีมูลหนี้ต่อ กัน

คำพิพากษาราชฎร์คดีที่ 467/2515 หนี้ตามสัญญา กู้ซึ่งแปลงมาจากหนี้ที่ค้าง ชำระราคาที่ดินที่ซื้อขายกันระหว่างโจทก์จำเลยนั้นจะนำสิ่บการใช้เงินได้ก็ต่อเมื่อหลัก ฐานเป็นหนังสือลงลายมือชื่อผู้ให้กู้มาแสดงว่าจำเลยได้ใช้เงินตามที่กู้แล้ว หรือได้แหงเพิก ถอนลงในสัญญา กู้นั้น การที่โจทก์เช่นในหนังสือสัญญาซื้อขายที่ดินแปลงนั้นว่าได้รับเงิน ไปแล้ว ยังไม่พอจะถือเป็นหลักฐานที่ได้คืนเงินกู้ให้โจทก์แล้ว

คำพิพากษาราชฎร์คดีที่ 2820/2515 การกู้ยืมเงินกันนั้นผู้กู้อาจยอมรับเอ้าสิ่ง ของหรือทรัพย์อื่นแทนจำนวนเงินหรือจำนวนเงินที่สินอย่างอื่นแปลงเป็นหนี้เงินกู้ได้ หาก ต้องมีการรับเงินกันเสมอไปไม่

จำเลยรับว่าได้ทำสัญญา กู้เงินให้โจทก์ไว้ โดยจำนวนเงินในสัญญา กู้เป็นหนี้ค่า เครื่องทำไฟซึ่งจำเลยค้างชำระโจทก์อยู่ แม้จำเลยมิได้กู้เงินโจทก์ โจทก์จำเลยก็มีมูลหนี้ ต่อ กัน จำเลยมิได้ต่อสู้ว่ามูลหนี้นั้นไม่สมบูรณ์ เพราะเหตุใดเมื่อสูญหนึ่นสมบูรณ์แล้ว ย่อมไม่มีประเด็นที่จำเลยจะนำสิบหักล้างเอกสารสัญญา กู้ได้

คำพิพากษาราชฎร์คดีที่ 2003/2519 ค้างชำระค่าที่ดินจึงเปลี่ยนมาเป็นกู้เงิน ทำจำนวนของระบุให้ถือสัญญาจำนวนของเป็นหลักฐานการกู้เงินด้วย ดังนี้ มีมูลต่อ กันฟ้องเรียก เงินกู้โดยไม่ฟ้องบังคับจำนวนอย่างได้

คำพิพากษาราชฎร์คดีที่ 2237/2519 จำเลยสูงอายุบุตรสาวโจทก์ให้สมรสกับบุตร ชายของจำเลยโดยไม่ต้องดำเนินถึงการจดทะเบียนค่าสินสอดชำระให้ในวันแต่งงาน บางส่วนที่ขาดอยู่ ได้ทำสัญญา กู้ให้โจทก์ไว้ บุตรโจทก์จำเลยอยู่ด้วยกัน 1 ปี แล้วเลิกร้าง กันไป แม้เงินที่ลงในสัญญา กู้จะไม่ใช้สินสอดตามความหมาย มาตรา 1436 แต่จำเลยได้ ตกลงให้เงินตอบแทนแก่โจทก์ในการที่บุตรสาวของโจทก์จะแต่งงานอยู่กินกับบุตรของ จำเลยโดยทำสัญญา กู้ให้ไว้ จำเลยต้องชำระเงินตามสัญญา กู้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1557/2524 ทำสัญญาภัยเป็นประกันว่า ถ้าบุตรโจทก์ไม่ได้ไปทำงานต่างประเทศตามที่จำเลยซักหน้า จำเลยจะคืนเงินที่โจทก์เสียไปแก่โจทก์ เมื่อบุตรโจทก์ไม่ได้ทำงานตามสัญญา จำเลยต้องคืนเงินแก่โจทก์เป็นเรื่องมีมูลหนี้ต่อ กันตามสัญญาภัย ไม่จำต้องรับเงินไปตามสัญญา

จากด้วยอย่างดังกล่าวจะเห็นได้ว่าเดิมมีมูลหนี้ซึ่งต้องผูกพันต่อ กันแล้วแปลงมาเป็นหนี้ภัยยืมเงิน กรณีนี้ถือว่าได้มีการส่งมอบทรัพย์ที่ยืมตามมาตรา 650 วรรคสอง โดยปริยายแล้ว แต่หากไม่มีหนี้เดิมหรือหนี้เดิมยังไม่เกิดก็ถือว่าสัญญาภัยยืมที่ทำไว้ไม่สมบูรณ์ ไม่เป็นแปลงหนี้ เพราะการแปลงหนี้ต้องมีหนี้ที่สมบูรณ์แล้วก่อน

จากคำพิพากษาศาลมีภัยเหล่านี้ จะเห็นได้ว่าถ้าเดิมมีมูลหนี้ต่อ กันแล้วมาแปลงเป็นหนี้ภัยยืมเงิน ย่อมสามารถฟ้องร้องตามสัญญาภัยที่ทำขึ้นได้ เพราะมีมูลหนี้ต่อ กันอยู่แต่เดิม

การปิดอาการแสตมป์

เอกสารอันเป็นหลักฐานแห่งการภัยยืมเงินจะต้องปิดอาการแสตมป์หรือไม่นั้น เนื่องจากประมวลรัชฎากรมาตรา 118 บัญญัติว่า “ตราสารใดไม่ปิดแสตมป์บริบูรณ์ จะใช้ตันฉบับ คุณฉบับ คุณฉบับ คุณจิก หรือสำเนาตราสารนั้นเป็นพยานหลักฐานในคดีแพ่งไม่ได้ จนกว่าจะได้เสียอาการโดยปิดแสตมป์ครบจำนวนตามอัตราในบัญชีท้ายหมวดนี้ และขีดฆ่าแล้ว แต่ทั้งนี้....” ดังนั้น เอกสารอันเป็นหลักฐานแห่งการภัยยืมจะต้องปิดอาการแสตมป์ทุกประเภทหรือไม่ และการไม่ปิดอาการแสตมป์ จะมีผลอย่างไรนั้น จากการศึกษาคำพิพากษาศาลมีภัย สามารถแยกข้อสังเกตเรื่องการปิดอาการแสตมป์ได้ดังนี้

1. เฉพาะหลักฐานการภัยยืมที่เป็นสัญญาภัยยืม หรือใบรับเงินเท่านั้นที่เป็นตราสาร อันจะต้องปิดอาการแสตมป์

ประมวลรัชฎากรบัญญัติให้ปิดอาการแสตมป์เฉพาะตราสาร ตามมาตรา 104 ในบัญชีท้ายหมวด 6 อันดับ 5 ตราสารภัยยืมเงินหรือการตกลงให้เบิกเงินเกินเงินบัญชี และ อันดับ 28 ใบรับตามที่ระบุไว้เท่านั้น

คำพิพากษาศาลมีภัยที่ 749/2513 ตราสารที่ก่อสร้างในประมวลรัชฎากร มาตรา 118 นั้น หมายถึงเอกสารที่แสดงว่าได้ชำระหนี้สินแล้วเช่นใบรับเงินด้วย

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 112/2521 เอกสารเป็นจดหมายสำเนยถึงโจทก์ และบันทึกของจำเลยว่าได้รับเงินกู้จากโจทก์ตามจำนวนที่ระบุไว้เป็นหลักฐานการกู้ยืมเงินตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 653 แต่มิใช่ตราสาร การกู้ยืมเงินตามประมวลรัษฎากร มาตรา 104 ไม่ต้องปิดอาการแสตมป์ ก็พังเป็นพยานหลักฐานได้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 271/2531 เอกสารที่โจทก์อ้างเป็นพยานมิใช่สัญญา กู้ยืม หากเป็นหลักฐานการกู้ยืมเท่านั้น จึงไม่เข้าข่ายตามประมวลรัษฎากร มาตรา 118 แม้จะมิได้ปิดอาการแสตมป์ก็หาต้องด้วยข้อห้ามในการรับฟังเป็นพยานหลักฐานไม่

2. ตราสารที่ใช้เป็นพยานหลักฐานนั้น เมื่อปิดแสตมป์แล้วต้องขีดฆ่าด้วย ตามประมวลรัษฎากร มาตรา 103

มาตรา 103 “ขีดฆ่า หมายความว่า การกระทำเพื่อมิใช้แสตมป์ได้อีก โดยในกรณีแสตมป์ปิดทับให้ลงลายมือชื่อ หรือลงชื่อห้างร้านบนแสตมป์ หรือขีดเส้นคร่อมฝ่าแสตมป์ที่ปิดทับกระดาษ และลงวัน เดือน ปี ที่กระทำสิ่งเหล่านี้ด้วย ในกรณีแสตมป์คุณได้เขียนบนตราสารหรือยื่นตราสารให้พนักงานเจ้าหน้าที่ประทับแสตมป์คุณ ให้แสตมป์คุณ ปรากฏอยู่ในหน้าของตราสารนั้น”

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2546/2517 การประทับตราวันที่เพียงอย่างเดียวลงบนเอกสารแสตมป์ที่ไว้ในตราสาร นับว่าเป็นการกระทำเพื่อมิให้อากรแสตมป์อีก ถือได้ว่า เป็นการขีดฆ่าตามประมวลรัษฎากร มาตรา 103 แล้ว แม้มิมีลายมือชื่อหรือขานาคผู้ทำตราสารนั้น และไม่ขีดเส้นคร่อมฝ่าเอกสารแสตมป์ด้วยก็ตาม

3. ตราสารที่ยังไม่ได้ปิดหรือปิดแสตมป์แล้วยังมิได้ขีดฆ่า ถ้ามีการปิดและขีดฆ่า ก่อนศาลอันตนพิพากษา ก็ใช้เป็นพยานได้ ตามประมวลรัษฎากร มาตรา 113, 117

มาตรา 113 “ตราสารใดมิได้ปิดแสตมป์บริบูรณ์ ผู้มีหน้าที่เสียอากร หรือผู้ทรงตราสาร หรือผู้ถือเอกสารประโยชน์ซึ่งที่จะยื่นตราสารนั้นต่อพนักงานเจ้าหน้าที่เพื่อขอเสียอากรได้ เมื่อพนักงานเจ้าหน้าที่ได้รับตราสารแล้วอนุมัติให้เสียอากรภายในบังคับแห่งบทบัญญัติต่อไปนี้”

มาตรา 117 “ตราสารหรือหลักฐานตามความมาตรา 116 ที่มีผู้เสียอากรหรือเสียอากรเงินเพิ่มอากร ถ้ามีความคุณในมาตรา 113 หรือมาตรา 114 แล้ว ให้ถือว่าเป็นตราสารที่ปิดแสตมป์ ส่วนเงินเพิ่มอากรที่เรียกเก็บให้ถือเป็นเงินอากร”

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1873/2493 ประมวลรัชฎากร มาตรา 118 บังคับแต่เพียงจะใช้ตราสารเป็นพยานในคดีแพ่งไม่ได้จนกว่าจะได้ปิดอาการแสตมป์บริบูรณ์ และขีดฆ่าแล้วเท่านั้นซึ่งเป็นที่เห็นชัดว่าตราสารที่มิได้ปิดอาการแสตมป์บริบูรณ์มาแต่เดิมก็ถ้าได้มีการปิดอาการแสตมป์ขึ้นแล้วในภายหลังก็ย่อมใช้พยานหลักฐานในคดีแพ่งได้ทันที มิได้มีอะไรมุขย์เสียไป

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 686/2495 เอกสารที่จำเลยอ้างเป็นพยานมิได้ปิดอาการแสตมป์มาแต่แรก เมื่อสืบพยานโจทก์จำเลยเสร็จแล้ว แต่ก่อนพิพากษา จำเลยขอให้ศาลส่งไปให้เจ้าหน้าที่สรรพากรให้ถูกต้องซึ่งเจ้าหน้าที่ได้ปิดอาการแสตมป์และเรียกอาการเพิ่มแล้ว ดังนี้ย่อมถือว่าเป็นเอกสารที่อาการแสตมป์บริบูรณ์แล้วตามประมวลรัชฎากร มาตรา 117 ย่อมรับฟังเป็นพยานหลักฐานได้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2049/2528 สัญญาภัยที่เจ้าหนี้อ้างส่งไว้ในศาลชั้นต้น ปิดอาการแสตมป์ไม่ครบถ้วนตามกฎหมาย เจ้าหนี้มิได้ยื่นคำร้องต่อศาลขออนุญาตให้นำสัญญาภัยมายื่นไปปิดแสตมป์ให้บริบูรณ์ก่อนศาลชั้นต้นซึ่งขาดคดี เพิ่มมากขึ้นในวันฎีกา จึงไม่มีเหตุที่ศาลฎีกานะอนุญาต ดังนั้นจึงใช้เป็นพยานหลักฐานแห่งการภัยมายื่นไม่ได้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 274/2530 หนังสือทำสัญญาภัยเงินมิได้ปิดอาการแสตมป์ในขณะทำสัญญา แต่ต่อมาได้ปิดอาการแสตมป์ครบถ้วนแล้ว จะโดยผู้อ้างปิดอาการแสตมป์เองหรือผู้อ้างขอให้ศาลสั่งให้เจ้าหน้าที่สรรพากรจัดการให้มีผลเช่นเดียวกัน ศาลรับฟังหนังสือสัญญาภัยเงินนี้เป็นพยานหลักฐานในคดีได้

4. ถ้าผู้ภัยให้การยอมรับว่าได้ทำสัญญาภัยจริง คำให้การรับฟังได้ไม่ต้องอาศัยพังจากพยานหลักฐานที่เป็นตราสารที่ต้องปิดแสตมป์ ศาลจึงพิพากษาให้ชำระเงินตามฟ้องได้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1577/2531 แม้สัญญาภัยที่โจทก์นำมาฟ้องไม่ได้ขีดฆ่าแสตมป์อันจะใช้เป็นหลักฐานในคดีแพ่งไม่ได้ก็ตาม แต่เมื่อจำเลยให้การรับว่าจำเลยได้เขียนสัญญาภัยมอบให้โจทก์ ก็ย่อมฟังได้ว่าจำเลยภัยเงินโจทก์โดยมหั้นสือเป็นหลักฐานเป็นหนังสือ โดยไม่ต้องอาศัยพังจากเอกสาร